

לקראת שובת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 181

פגישות לפרשת פינחס

שכרו של הרופא הבכיר בעל השם העולמי היה עצום, וכל יום בו שהה בארץ היה כרוך בעלויות של הון עתק ששולם מכספי ציבור. מכיוון שכך, התלבט הרב זילבר בעניין ופנה לשאול את פי מרן הגראי"ל שטיינמן האם ראוי הדבר. הגראי"ל השיב לאלתר: "למען מי יצר הקב"ה כסף בעולם?"

הצצה אל חיי התורה של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"איש אשר רוח בו" (במדבר כ"ז, י"ח)

ולילה ללילה יחווה דעת

נכד רבנו הרב ליפא ישראלזון, מספר: באחד הימים, לאחר ששהיתי בתורנות לילה בבית סבי, נכנסתי למעונו של הגראי"ל שטיינמן, שהתעניין ושאל אלו הנהגות ראיתי בלילה במחיצת הגרי"ש אלישיב.

באותה תקופה עסק שיעורו היומי של הגרי"ש במסכת חולין, ולפיכך הוא ישב באותו לילה ולמד את שיטות הפוסקים החלוקים בשיעור הזמן שיש לחכות בין אכילת בשר לחלב וכל המסתעף מהדברים. סבי ישב בהול, ואילו אני ישבתי בסלון והקשבתי לקולו המתוק המרצה את הדברים ומבארם בפירוט רב ובבהירות עצומה. כהרגלו מיני קדם נהג סבי להסביר לעצמו את כל דברי הגמרא והפוסקים באופן ברור ונהיר, כמי שיושב ולומד עם חברותא ופורש לפניו את הסוגיא על כל אגפיה ופרטיה. בעוד הוא יושב ומבאר את הסוגיא כמין חומר, ישבתי במקומי כשגמרא פתוחה נתונה בידי, ובעודי מאזין לדבריו חשתי כביכול אני נמצא בשיעור והבנתי כל מילה מדבריו הקדושים.

כשסיימתי לתאר את הדברים לפני הגראי"ל, נוכחתי לראות כי עיניו זולגות דמעות. "אפילו מתמידים גדולים מאוד מתקשים ללמוד בקול ובאופן זה במשך שעות כה רבות!" אמר בעודו אחזו התרגשות. "לשם כך נדרשים כוחות נפש עצומים!"

"אמנם מספרים כי מרן החפץ חיים זי"ע היה נוהג ללמוד לבדו בקול, כשהוא מבאר לעצמו את הדברים במשך שעות ארוכות", הוסיף הגראי"ל בסערת נפש בעוד אגלי הדמע נוטפים מעיניו, "אולם ממרן החפץ חיים ועד רבי יוסף שלום לא שמעתי על אדם המסוגל לנהוג כן!"

משמשי האדם השלם

לאחר הניתוח, שעבר מרן בלבו, ביקש העסקן הרפואי הרב זלמן זילבר לעכב למשך כמה ימים את הרופא המומחה, שהגיע לארץ ישראל במיוחד עבור הניתוח, כדי שיהיה באפשרותו לבדוק את גופו הטהור של רבנו בימי החלמה ולוודא שליבו פועם כשורה.

המשך בעמוד 20

אבא ביקש ממני לשמור בינתיים בצד על הקרש שבו המסמרים. אבל הייתי ילד קטן ולא שמרתי. הנחתי את הקרש על הרצפה לידו, והסתכלתי במעשיו. אבא לא שם לב, התיישב על הקרש הגדול, ושלושה מסמרים גדולים ננעצו ברגלו. גניחה נשמעה מפיו ואז ראיתי כי נוזל ממנו דם. נחרדתי

על שיטות החינוך המיוחדות של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

"איש אשר רוח ב"ו" (במדבר כ"ז, י"ח)

"הוא לא הסתכל על הדם שניגר מרגלו. אלא הביט עלי. ואז תפס בידיו העדינות בלחי הרטובה מדמעות, ליטף אותו קלות, ואמר נחרצות: 'צחק, אם אתה רוצה לעשות לי טוב, תשב ותלמד זה יעשה לי טוב'."

זה מה שהיה לו לומר לי באותו רגע.

ואם המסמר חדר פנימה לרגלו של אבא לעומק מילימטר, המשפט הזה חדר בי בעומק קילומטר...

בשבועות הקרובים ה'מלמד' בחיידר היה מופתע מההתקדמות הלימודית שלי. אבל לא יכולתי להסביר לו, והוא לא יכול היה להעלות בדעתו, כמה דם שפך אבא בשביל כך.

שיטות בחינוך!?

אחד הנושאים המדוברים ביותר, הוא הסוגיה כיצד לחנך את הילדים. זה אומר בכה, וזה אומר בכה. ומתפרסמים שיטות רבות לסייע בחינוך.

ר' בן ציון היה אומר, כי עיקר החינוך, היא הדוגמה האישית:

כפי שאתה מתנהג ושומר את המצוות, כך ייחרט הרושם בליבם.

כאשר הילדים רואים כמה אכפת לאבא ולאמא, שהוא נכשל חלילה בעבירה, לפי זה היחס של הילדים לעבירה ולמצוה. לא בצעקות. לא

בצעקות ובנאוומים. ולילדים יש חוש הבחנה חזק ביותר!

כאן החינוך מתחיל וכאן הוא מסתיים!

כאשר הילד קולט שהצער של אבא, הוא יותר משלושה מסמרים שננעצו בתוך הרגל, כל פעולות החינוך, כמעט מיותרות.

אספר לכם משהו קטן, על אבא שלי, סיפר בנו של ר' בן ציון פלמן שובבות לילדים, כידוע ליודעין - אין בו חיסרון, ואינה מלמדת על בעיה כלשהי, אלא אדרבא, עדות היא לחכמה ופיקחות. אני הייתי כזה ילד נמרץ ושובב.

המיטה בחדר הילדים נשברה, כפי שקורה בכל בית יהודי, כשהילדים קופצים ומקפצים עד שקרשי המיטה מתנתקים זה מזה. הקרש האחד המחזיק את אורכה של המיטה התפרק לחלוטין. בקרש היו כמה מסמרים גדולים.

אבא ניגש לתקן את המיטה עם פטיש וצבת בידו, התכופף וטיפל בכמה מקומות במיטה מלפניה ומאחוריה, לפני השלב האחרון בו יצמיד את הקורה למיטה.

אבא ביקש ממני לשמור בינתיים בצד על הקרש הגדול שבו המסמרים. אבל הייתי ילד קטן ולא שמרתי. הנחתי את הקרש על הרצפה לידו, והסתכלתי במעשיו, זה היה מעניין. אבא לא שם לב תוך כדי טיפול ברגל המיטה, התיישב על הקרש הגדול עם כל כובד הגוף, ושלושה מסמרים גדולים ננעצו בחלק העליון של רגלו. גניחה נשמעה מפיו. ומיד התרומם וניתק את המסמרים שננעצו בו. ואז ראיתי כי נוזל ממנו דם. נחרדתי.

ציפיתי שאבא יצעק.

אך אבא לא אמר לי אף מילה אחת.

היה ניכר עליו כי הוא מתייסר, הוא נשך את השפתיים בחוזקה. עד היום אינני יודע אם חשק את השפתיים מחמת הכאב או גם להימנע מלומר לי מילה. כך או כך - הוא שתק ונשך שפתיים.

מה קורה כאשר ילד יהודי כשר רואה את מה שמתרחש, ואת הדם מהרגל של אבא?

התחלתי לבכות. פרצתי בבכי ספונטני.

נקל להבין מה הרגשתי באותו רגע.

אבא שאל אותי: "למה אתה בוכה?" עניתי לו "כי אני עשיתי את זה, לא שמרתי את הקרש, והנחתי אותו על הרצפה".

"נו, אז מה אתה רוצה עכשיו?" שאל אותי.

אמרתי "אני עשיתי לא טוב, ועכשיו אני רוצה לעשות טוב, זה כואב לי מה שקרה".

"אבא הסתובב מולי בבת אחת. הביט עלי בחוזקה. בעוצמה".

אירעה תקלה לאחד האורחים כשידו נתקלה בכוס היין שעמדה לפניו ונשפך היין על המפה הלבנה והנקייה. כדי שלא ילבינו פני האורח הסיט רבי עקיבא איגר את השולחן הפיל את הכוס שעמדה לפניו שפך את יינה ואמר דומני שאין השולחן עומד כראוי

הגאון רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א על הליכותיהם של גדולי ישראל

"חג שבִּעַת יָמִים" (במדבר כ"ה, י"ז)

משכיל אל דל

רבי עקיבא איגר היה זהיר מאד במצוות הכנסת אורחים. בשבתות ומועדים היה מכניס אורח לביתו לאכול איתו על שולחנו ובפרט בחג הפסח שנאמר בו כל דכפין ייתי ויכול.

פעם אחת בליל הסדר כשהיו רבי עקיבא איגר ואורחיו כולם מסובים ומספרים ביציאת מצרים אירעה תקלה לאחד האורחים, ידו נתקלה בכוס היין שעמדה לפניו ונפלה הכוס ונשפך היין על המפה הלבנה והנקייה. כדי שלא ילבינו פני האורח הסיט רבי עקיבא איגר את השולחן הפיל את הכוס שעמדה לפניו שפך את יינה ואמר דומני שאין השולחן עומד כראוי.

הכנסת אורחים של מרן רבי יוסף חיים זוננפלד

אור לארבעה עשר של ניסן תרפ"ו, אחרי שגמר לבדוק את החמץ וסיים סעודת ערבית שלו באחת מפילות הבית, הופיעו אצלו ארבעה יהודים נשואי פנים מנכבדי הקהילה בבודפשט הרב שמעון הירשער, לשעבר אב"ד מאדרא ודיין בפרשבורג, הנדבן והעסקן ר' דוב קסטנר, והנכבדים ר' מרדכי משולם לוי, ור' אברהם כהן. אף על פי ששעה זו לא הייתה יפה לביקורים, קיבלם מורנו בסבר פנים.

תוך כדי שיחה, הביעו האורחים את חפצם העז להסב אל שולחן הסדר של מורנו, דבר השווה בעיניהם כל הון יקר. בקשה זו לוותה במשאלה נוספת - שכב' הרב יסכים לקבל מהם תשלום בעד הוצאת סעודתם.

בוודאי שאני מסכים שתסבו יחד אתנו לשולחן הסדר, וגם משאלתכם לקבל מכם תמורה כספית אני מוכן למלאות - הייתה תשובתו של מורנו.

קצת מופתעים מהסכמתו לקבל תשלום, אחרי שהוגד להם שאין סיכויים לכך, הוציא אחד מהחבורה סכום כסף נכבד ושמו על השולחן.

לפני הפרדס, פנה מורנו אל הרבנית ואמר בפנים מבודחות, בהצביעו על האורחים: מחר יהיה ארבע בגבולך.

ביום ראשון דחול המועד בבוקר, הופיע לפתע מורנו במלון "אמדורסקי" ושאל על האורחים מבודפשט. האורחים עמדו עוד

באמצע תפילת יום טוב שני של חג, ומשסיימו תפילתם מיהרו לקבל את פני מורנו בחדרם. נכנס מורנו אתם בשיחה שגרתית על שלומם והרגשתם בירושלים, ותוך כדי שיחה הוציא מכיסו את הכסף שקיבל מהם בערב החג, ותחב מתחת למפת השולחן. האורחים שהיו מופתעים מהביקור ומהשבת הכסף, לא יכלו לעשות דבר נגד זה, מפאת יום טוב שני של גלויות שחל עליהם, אולם אחד מהם העיז ושאל: מורנו ורבנו, מעיקרא מאי קסבר? ענה מורנו: הלא חג חרותנו הוא, ואיזה חרות הוא זה לסעוד על שולחן אחרים, ולפיכך קיבלתי מכם כסף מלא, גם בכדי שתרגישו כבני חורין שאוכלים משלהם, וגם בכדי שלא תקמצו בסעודת החג. אבל עכשו הרי שלכם לפניכם - סיים רבי יוסף חיים בחיוך נלבב את דבריו.

הכנסת אורחים בסוכה

אצל מרן רבי חיים עוזר איקלע אורח לסוכות, ואמר לאורח שירד לאכול בסוכה, כי אני חולה ומצטער פטור מן הסוכה, לאחר זמן קצר הגיע רבי חיים עוזר לסוכה, ואמר מצטער פטור מן הסוכה ולא מהכנסת אורחים.

הבטחה שיצליח בבניו

אבי זצ"ל ביקש ממרן הגרי"ז ברכה על שילדיו יצליחו בדרך ה' אמר לו הרב מבריסק, ברכה איני יודע - פסוק אני יודע "כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה", ע"י עשיית חסד זוכה לברכת בנים טובים.

למשמע השאלה יצא רבינו מגדרו "אינני יכול אפילו לשמוע כאלו שאלות".
לאחר מכן אמר לו, "אמנם אינך אשם, הרעיון אינו שלך", אך שאלו
בנעימות: "מה דעתך, האם החפץ חיים היה עושה זאת? מהיום תקח לך כלל
בכל שאלה שתתלבט, תשאל את עצמך האם החפץ חיים היה עושה כך!"

מהליכותיו האציליות של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל

"איש אשר רוח בו" (במדבר כ"ז, י"ח)

חידוש ב"התגבר כארי" ל"עבודת הבוקר"

כשלמד פעם את דברי השו"ע בתחילת סימן א' של חלק אורח חיים בשו"ע וקרא את דבריו: "יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר", שאל רבינו, מדוע מדמה זאת המחבר לאריה דוקא, יותר מכל שאר החיות. השיבו, שאולי נובע הדבר משום שהאריה הוא חיה מהירה ולא לחינם רכש את שמו כמלך האריות.

אך רבינו דחה זאת מכל וכל, באומרו שכל מי שראה אריה שהינו עצלן שאין כדוגמתו, מסוגל הוא לרבוץ בתנוחה אחת שעות על גבי שעות מבלי לזוז, לכן לא הגיוני שהמחבר ירצה לדמות לו את שעת קימתנו עם שחר. אלא שיש לו לאריה תכונה מיוחדת, שלמרות עצלותו, כשהוא מזהה טרף בסביבתו, הוא מתגבר על עצלותו ומזנק לעברו במהירות אדירה בכל כוחותיו. זה מה שבא השו"ע ללמדנו, שלמרות שכאשר אנו יושבים בליילה אנחנו במנוחה, כשמגיע השחר ואדם פוקח את עיניו ורואה מסביבו את העולם, מקום עבודת השי"ת, עליו להתגבר כארי ולזנק בכל הכוחות לקראת עבודת היום. דבר זה ראו אצלו בעליל, בכל יום היתה עבודת השם שלו בהתחדשות, מיד כאשר התעורר התגבר כארי, השליך בשתי ידיו את השמיכה מעליו, כאשר לפעמים יצאה השמיכה לגמרי מהמיטה והזדרז ליטול ידיו, לברך ברכות התורה ולגשת לשבת בכסאו ללמוד, אפילו בשבועות האחרונים לחייו כשהיה חלש מאוד וכמעט לא דיבר, כאשר שמע את המילה נץ, מיד קפץ והתיישב על המיטה.

ואחרי מצוותיך תרדוף נפשי

מי שהתבונן בהנהגותיו ראה איך היו עיניו תמיד פתוחות להזדרז בכל מצוה ממצוות השם לקיימה בשלימות, עם כל פרטיה ודקדוקיה. בראש ובראשונה ראו זאת במצוות תלמוד תורה ששקולה כנגד כל, כפי שהארחנו לספר בפרקים הקודמים איך קיימה בהידור הגדול ביותר, במצוה זו מלבד עצם ההידור בה עצמה, ראו את שיקול הדעת ששקל כל דבר אחר, כולל מצוות אחרות שכן אם לימדונו חז"ל ששקולה היא כנגד כל המצוות, כל המבט עליה שונה כמבואר בהלכה איך לשקול משקל כל מצוה ביחס אליה, בפרט כשהתייחס

להנהגת בן תורה שזוכה לשבת על התורה והעבודה, ממילא כל הגישה למצוות תלמוד תורה אחרת לגמרי.
חז"ל אמרו (הובא במס"י פ"ד) "כל מעשיהם של צדיקים בזריזות", צדיקים שיודעים לנצל חיי עולם הזה ניכר הדבר בזריזות מעשיהם. כשראו את רבינו בדרכו לשיבה ללמוד או להתפלל או כל מעשה מצוה אחר, ראו תמיד את הזריזות מופלאה, בעיקר היה הדבר בולט כאשר היה מגיע מביתו בשבתות, כל הליכתו היתה זריזה, אבל החל מהמקום שרואים את היכל השיבה (ליד מעון ההורים נוה שמחה) היה רץ ממש, היה זה מחזה מופלא, שהיה סמל לכל אישיותו שהיתה כולה רדיפה תמידית לעשות רצון השי"ת. כך היה גם בשנות זקנה ושיבה מופלגים למרות כל הציציות ששקלו משקל רב, נהג כך. דבר זה היה בולט מאוד, אך מי שהביט בכל הנהגתו תמיד היא היתה בזריזות רבה. נהגו הוותיק רבי אסא ויטו סיפר שביודעו את זריזותו להיכנס לשיבה, היה עוצר לו בפתח השיבה ומיד פתח לו את הדלת ורבינו יצא בזריזות גדולה לשיבה לסדר הלימוד או לתפילות, ורק לאחר מכן התפנה רבי אסא להחנות את הרכב, כאשר פעמים רבות ההבדל היה של שניות, אך אצל רבינו שניה קודם זה אחרת לגמרי. גם דרכו מחדרו בהיכל השיבה לחדר השיעורים בקומה העליונה של בנין השיבה היתה תמיד בהליכה מהירה ונמרצת.

זהירות מאיסור גזילה

בענינים אלו, תמיד התעקש לתת לי מונית הלוך ושוב, באומרו שאין

שהוא חובש תפילין כל היום וכי הוא יוצא עם זה לשמש, אך מאותו יום ואילך כאשר הגיע לשמחות של אנשים שאינם בני תורה, היה זוכר להורידם שלא יהיה אצלם מילתא דתמיהה וחשש חילול השם. נראה גם שזה מה שעמד בשורש הנהגתו להסביר את מעשיו ופעולותיו, דבר שראו בישיבה פעמים רבות שהיה מסביר דבר זה שנהגתי כך וכך, זו היתה הסיבה והשורש, כדי שאם לא יובן, שלא יצא מכך חלילה חילול השם.

זהירות מאיסור כעס

כשעמד במצבים שעלול היה לכעוס, ראו איך שלט בעצמו שלא לכעוס. מפורסמת היתה חיבתו למצוות ד' מינים בה היו לו חומרות והידורים מיוחדים. שעות ארוכות הקדישו קבוצת תלמידי חכמים מגדולי תלמידי לבדור עברו את המינים המהודרים ביותר ולאחר מכן היו יושבים איתו לראות מה המובחר שבמובחרים והכי מהודר עברו. באמת אמרו מה נהדר היה מראהו כשזכה לאחוז בידו את המינים המהודרים והמיוחדים שמוכנים למצווה. למרות זאת כשהגיע יום טוב הרשה רבינו בחפץ לב לכל החפץ ליטול ממיניו, כך היה באמצע התפילה שנגשו עשרות ליטול ממיניו וכך בכל היום כולו.

סיפור מופלא סיפר אחד התלמידים: שנה אחת נטל ממנו אחד התלמידים את הלולב ביציאתו מהרכב וחוד הלולב נתקע בחזקה בגג הרכב, מה שנראה היה בבירור שהביא בודאי לפסילתו המוחלטת. רבינו מיד סובב ראשו ועשה עצמו כאילו לא ראה זאת, רק כשחלפו כמה דקות והלה השתכנע שרבינו בכלל לא הרגיש בענין, התבונן רבינו היטב בלולב וראה שלא נפסל.

מה זה נוגע אליך

רבי נתן פאביאן היה ממונה על הנחת הרמקול לפני השיעור כללי. כמובן שהיה מניח החוט בצורה זהירה שרבינו לא יתקל בו חלילה בדרכו לאמירת השיעור. פעם אחת הגיע מאוחר והניח בצורה שיכולה לגרום מכשול ואכן כשעלה רבינו למסור את השיעור כמעט ומעד. עם תום השיעור ניגש רבי נתן לרבינו להתנצל, אך רבינו לא הסכים לקבל את התנצלותו, טפח על שכמו ואמר לו בחיוך: "אני הוא שצריך להרגיל את עצמי ללכת כמו שצריך ומה זה נוגע אליך".

(מתוך 'מגדלתו ומרוממתו')

ראוי שיגזול מזמני היקר בנסיעות באוטובוסים רק משום שהוא זקוק לי, לכן התעקש לשלם לי מונית. - זה סוף של תחילת סיפור אחר שלא נכתב...!?

אברך סיפר שכאשר נכנסה אשתו לעבוד בבית ספר מסוים, ביקשו ממנה שתצהיר שהיא עובדת שעות נוספות ותקבל פחות כי היו זקוקים לכסף להוצאות קטנות. נכנס האברך לרבינו ושאל את השאלה. למשמע השאלה יצא רבינו מגדרו וגער בו בקול, אינני יכול אפילו לשמוע כאלו שאלות. לאחר מכן אמר לו, אמנם אינך אשם, הרעיון אינו שלך, אך שאלו בנעימות: מה דעתך, האם החפץ חיים היה עושה זאת? מהיום תקח לך כלל בכל שאלה שתתלבט, תשאל את עצמך האם החפץ חיים היה עושה כך!

הזהירות מאיסור חילול השם

זהירות מיוחדת נזהר מחטא חילול השם, הוא הקפיד תמיד שלא יצא ממעשהו ומהנהגתו ולו שמץ של חילול השם. עד כמה היה ירא מלהיכשל בחטא זה, ראו כאשר הזכיר בשיחות את דברי הגמ' (יומא פו) "היכי דמי חילול השם... רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסיגא ארבע אמות בלא הרהור תורה ובלא תפילין" וכשהזכיר זאת פרץ בבכי. ראו עד כמה חשש מחטא זה, ואפילו בדברים שאמור היה לחשוב שבזה הוא מיוחד מבני דורו ואולי דווקא בדברים אלו, כי חילול השם הוא כגון "אנא".

ואכן היה זהיר בכל אורחותיו ופעולותיו שיצא מהם כבוד שמים וחלילה לא להיפך. מלבד בעצם ההנהגה ראו זאת אפילו בדברים שנראים קטנים, למשל, כאשר דיבר בציבור או כתב מכתב היה מברר איך אומרים בדיוק בלשון הקודש מילה זו ואיך כותבים אותה, באומרו שאם לא אומרים אותה כראוי יש בכך משום חילול השם שבני תורה מדברים או כותבים בצורה עילגת והיה מעיר לתלמידים שהיו מדברים או כותבים בשפה עילגת או בכתב לא קריא, שכן יש בכך משום חסרון בהדרה של תורה.

בשעתו היתה לו לרבונו קופסא קטנה שכיסתה את הריבוע של התפילין של ראש, היה זה משום שחש על כבודם של התפילין שכאשר היה יוצא איתם בימי ושרב חשש שמרוב חום וזיעה הם ישחקו ולכן הכינו לו קופסא כזו בה כיסה את התפילין כאשר יצא בימי חום ושרב. ארע פעם שהגיע לברית אצל אנשים פשוטי עם, קם אחד ואמר לו, למה הרב ממציא דברים חדשים וכי שמענו מעולם שיש כיסוי לשל ראש, רבינו שתק הוא לא רצה להסביר לו

חוויה רוחנית יומית מדי יום אצלך במייל

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתי, אקטואלי ומרתק.
עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

בית המדרש היה מלא בלומדים, הבחנתי שכל הבחורים לבושים בצורה נורמאלית ומכובדת, ואילו אני לבוש בחליפה דהויה, על ראשי כובע מקומט ולרגלי נעליים קרועות. התביישתי שיצחקו עלי. כל אותו היום וגם בלילה ישבתי בישיבה ולמדתי. היכיתי ליום המחרת שיגיע עם שחר נטלתי את המזוודה, שאפילו לא פתחתי אותה מרוב בושה, וצעדתי לכיוון התחנה

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על כוחם של מילים

"קח לך את יהושע" (במדבר כ"ז, י"ח)

"קחנו בדברים חסידים שזכית להנהיג בניו של מקום" (כ"ט)

אין אדם בעולם, שבשעה שיחמיאו לו על מעשה חיובי יתחיל לזעוק "צא מכאן, אינני רוצה לשמוע את המחמאות שלך, תתבייש לך!" המציאות היא שכל האנשים גדולים וקטנים כאחד, ישמחו לשמוע את הדברים ויאמרו: "יישר כח! באמת חיזקת אותי, אני ממש מודה לך על היחס החיובי".

ולעיתים דווקא אנשים גדולים ונכבדים זקוקים לעידוד יותר מאחרים וזאת לא מפני שהם נגועים חלילה במידת הגאווה, אלא מחמת שעל כתפיהם מונחות כל כך הרבה בעיות ומעמסות של כלל ישראל. הם צריכים להטות אוזן לצרות ולאסונות מסמרי שער ברוחניות ובגשמיות, של אנשים שבאים אליהם יום יום ושופכים לפניהם את ליבם השבור.

לכן כאשר אדם פוגש ראש ישיבה ואומר לו: "כבוד הרב, במקרה נכנסתי להיכל הישיבה שאתה עומד בראשותה, וראיתי את התלמידים יושבים ולומדים בהתמדה נפלאה!" - מילים פשוטות אלו נוסכות בו כח רענן ומשאבים חדשים. על ידי כך הוא יוכל בסיעתא דשמיא להמשיך ולנהל את מפעלו ביד רמה.

לפני מספר שנים ציטטתי בפני האדמו"ר בעל ה"ישועות משה" מוויז'ניץ זצ"ל דברי הערכה ששמעתי מפי הגאון הצדיק רבי בנימין זילבר זצ"ל, מגדולי הציבור הליטאי אודות כמה תקנות שהוא תיקן בקריה. לשמע דברי קם הרבי מוכיסאו ואמר: "בני יקירי! דע לך, אין לך מושג עד כמה גרמת לי הנאה, הבט וראה כמה צרות ועוגמת נפש מונחים בחדרי, אין אדם המחשב פעמיים טרם מתנה את צרותיו באוזני, אבל א גוט ווארט או דברי עידוד והערכה - מתקשים רוב בני האדם להשמיע".

הוסיף האדמו"ר ואמר: " אהרן, כסבור הנך, שרבי אינו רוצה לשמוע א גוט ווארט, אך אומר אני לך שמילים טובות או שמיעת א גוט ווארט מעודדות ומסייעות לי שאוכל להמשיך לשאת במשא הקשה של הנהגת העדה, להכיל את צרות הכלל".

לאחר דבריו אלו ברך אותי הרבי בברכות עד בלי די.

בדברים אלו הנאמרים לצדיקי הדור, ישנו ביטוי להכרת הטוב

עצומה כלפיהם, אשר תחת להתעלות ברוחניות ללא טרדות ודאגות, מטים שכמם עבורנו בנטלם על עצמם את עול הציבור. כאשר נאמר לצדיק עד כמה דבריו משפיעים על הציבור ברוחניות נגרמת לו הנאה צרופה, בראותו שמאמציו נושאים פרות.

ואכן, היו צדיקים שמינו אנשים קבועים שתפקידם היה לדווח להם על הנעשה והנשמע בקרב ציבור שומעי לקחם, ובשכר זה היו מבטיחים להם הכרת טובה בזה ובבא.

רבי איסר זלמן והמחמאה

הסיפור הבא הובא בכמה ספרים, ואני באופן אישי שמעתי אותו מפייהם של שניים שהיו נוכחים בו בשעת מעשה:

המקום הראשון אליו הלך הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל לבקר כשהגיע לירושלים, היה ל"בתי ניטין". ישבו שם גדולי ירושלים, שכל התורה היתה פרושה לפנייהם על כפות הידיים. ביניהם ישב גם רבה של ירושלים, ראש בית הדין של העדה החרדית, הגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל, בעל ה"לפלגות ראובן". בראשונה שם רבי איסר זלמן את פעמיו אליו.

בהגיעו לפניו, עוד בטרם החלו לשוחח בדברי תורה, פרץ רבי איסר זלמן בבכיות נוראות. הוא פשט את שתי ידיו כלפי הרב בענגיס

הבחנתי שכל הבחורים לבושים בצורה נורמאלית ומכובדת, ואילו אני לבוש במכנסיים מטולאים, בחליפה דהויה, על ראשי כובע מקומט. התביישתי שיצחקו עלי. כל אותו היום וגם בלילה ישבתי בישיבה ולמדתי

לימים, בשם איסר זלמן, שענה לו תרוץ ישר ושכלי. ראש הישיבה הוסיף ואמר, כי ככל הנראה בחור זה יגדל ויהיה גדול בישראל! ואני, שהיה בדעתי לעזוב את הישיבה ולחזור הביתה, שאבתי עידוד גדול מהדברים. כהרף עין נטלתי את המזוודה וחזרתי לישיבה. אמרתי לעצמי: 'וכי מה אכפת לי מה יאמרו על החליפה שלי, על הכובע שלי, העיקר שהנצי"ב שיבח את התרוץ שלי, ותולה בתקוות להיות גדול בישראל. הכל בזכות אותו בחור, שמילות העידוד שלו נפלו על אוזני כטל תחיה.

שמו של אותו בחור" - סיים רבי איסר זלמן את דבריו - "היה זעליג ראובן בענגיס! הוא אשר אמרתי בראשית דברי: כל מה שזכיתי להגיע אליו הוא בזכותכם! מי יכול לדעת מה היה יוצא ממני אם הייתי חוזר הביתה".

רבתי! איזה מוראדיגע מוסר השכל לומדים מהסיפור הזה! מה רב כוחה של מילה טובה, של מחמאה, של הארת פנים! הגיע בחור חדש צעיר לישיבה. כבר ביום הראשון ניגש אליו בחור המבוגר ממנו בתשע שנים, שאינו מכיר אותו, ואומר לו מילה טובה בזכותה זכה עם ישראל ל"רבי איסר זלמן".

רבתי, זה לא עולה כסף! זה גם לא לוקח הרבה זמן, לומר לזולת כמה מילים טובות. לעיתים מילים אלו הן עבורו קרני אור, טל תחיה, המעוררות אותו לחיים.

(מתוך כבודם של ישראל)

ואמר בקול בוכים, עד שבקושי ניתן היה להבין את דבריו: "כל מה שזכיתי להגיע אליו הוא בזכותכם!".

הרב בענגיס התפלא ושאל: "ר' איסר זלמן! ואס איז דער פשט?" ור' איסר זלמן פתח את פיו וסיפר לרב בענגיס, כשכל גדולי ירושלים שישבו שם מאזינים לדבריו:

הורי היו עניים מרודים. בהגיעי לגיל בו עלתה השאלה להיכן אלך ללמוד בוולוז'ין או במיר, אמר לי אבי:

"איסר זלמנק'ה, אינני יכול לומר לך איזה מקום עדיף לך, כי שני המקומות מצויינים. אבל, אתה הרי יודע שאין לנו כסף לשכור עבורך מקום לישון, ויהיה עליך לישון בלילות על גבי ספסלי בית המדרש. שהספסלים בישיבת מיר רחבים מעט יותר מהספסלים בישיבת וולוז'ין. עדיף אפוא שתלך לישיבת מיר, שם תוכל להניח את גופך הצנום לשנת הלילה, על ספסל רחב מעט יותר. כך תוכל לצבור יותר כוחות לקראת יום הלימוד שלמחרת".

"בסופו של דבר יצא", המשיך ר' איסר זלמן וסיפר לרבה של ירושלים - "שלא יכולתי ללכת לישיבת מיר, והלכתי לוולוז'ין. בהגיעי לשם בראש חודש אלול, בית המדרש היה מלא וגדוש בלומדים. הבחנתי שכל הבחורים לבושים בצורה נורמאלית ומכובדת, ואילו אני לבוש במכנסיים מטולאים, בחליפה דהויה, על ראשי כובע מקומט ולרגלי נעלים קרועות. התביישתי שיצחקו עלי. כל אותו היום וגם בלילה ישבתי בישיבה ולמדתי. חיכיתי ליום המחרת שיגיע עם שחר נטלתי את המזוודה, שאפילו לא פתחתי אותה מרוב בושה, וצעדתי לכון תחנת הסוסים והעגלות, כשכוונתי היתה לחזור הביתה. לא הייתי מסוגל ללמוד במקום שכולם מסתכלים עלי כעל מישהו לא נורמאלי!

בעודי ממתין בתחנה, ניגש אלי בחור ושאל אותי: 'קוראים לך, אולי, איסר זלמן? השבתי בחיוב.

בישיבת וולוז'ין היתה הנהגה מופלאה" היו לומדים עשרים וארבע שעות ביממה ב'משמרות'. חלק מהבחורים היו הולכים לישון בשעה מוקדמת, וקמים באמצע הלילה ל'משמרת לילה'. בצורה כזאת, שקק בית המדרש לומדים ביום ובלילה, בלי הפסק.

אותו בחור שניגש אלי אמר לי: 'דע לך שראש הישיבה, הנצי"ב, אינו מתפעל כל כך מהר מבחור. אתמול בלילה הוא עבר במשך הלילה משולחן לשולחן בין משמרות הלומדים ושאל קושיה, ואף אחד לא הצליח לענות לו עליה תרוץ שהניח את דעתו. רק אחד הצליח, כך סיפר ראש הישיבה. הוא סיפר לכולם כי הגיע היום בחור חדש צעיר

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

לאחר מכן הורה למנהל המסעדה להגיש גם את המנה העיקרית הכי יקרה לכל הסועדים 'ורק לפני היהודי אל תגיש מאומה' והנה שוב חוזרת התמונה על עצמה, כולם באים לומר תודה ובהם היהודי, שעוד מעצים את מילות התודה שלו על פני כולם...

פנינים מהגאון רבי יצחק זילברשטיין והגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על אמונה ובטחון

"וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה עֲלֵה לַד' (במדבר כ"ח, י"ט)

היה העשיר הגוי להתגבר יותר ושאל: תגיד לי, מה קורה לך? על מה אתה אומר לי תודה? הרי לא קיבלת מאומה? חייך היהודי והשיב: מי אמר לך שלא קיבלתי מאומה? אני קיבלתי כאן יותר מכל אחד! משראה את סימני התמיהה העולים על פניו של הגוי, המשיך היהודי ואמר: 'אתה עשית את העסקה שלך עם מנהל המסעדה, אבל אני בעל הבית של המקום, והמנהל הוא בסך הכל עובד שלי, המקבל משכורת ממני.. ואם כן, כל המנות שרכשת בכסף המלא לכל באי המסעדה, עוברות היישר לחשבון הבנק שלי. ומאחר שבארוחה אחת העשרת אותי באלפי אלפי דולרים איך לא אומר לך תודה רבה מקרב לב?' הסיפור המופלא מלמד אותנו את המסר העיקרי של חג הפסח, והוא שלפעמים בעת צרה רח"ל אנחנו תולים תקוות מרובות מדי באדם פלוני או בגוף מסוים, ואין אנו יודעים שבעל הבית האמיתי נמצא במקום אחר לגמרי ובידו לשנות הכל, ולהחליף את המצב מן הקצה אל הקצה, מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב. ועל כן הרבה נפנה רק אליו!

הגיע לאוזניי סיפור מופלא על בעל ואשה, וכמה מילדיהם, שישבו במסעדה כשרה למהדרין באחת הערים הדרומיות, ובמהלך הסעודה דיברו בדברי תורה, והאריכו לדבר בענייני שלום בית, וכיצד ניתן להשכין שלום בר קיימא בבית יהודי. כל צורת אכילתם

מטרתו של קרבן מוסף היא לעשות פעולה מיוחדת כדי לתת את ליבנו לגודל היום וקדושתו. עיקרו של הפסח הוא להתבונן שיש בעל הבית לעולם, ועל כן, אין אנחנו צריכים לחשוש ממאומה. אם מדברים על כך שיש בעלים לבריאה, הנה סיפור ששמענו מהגה"צ רבי אלימלך בידרמן בדרשתו ברמת אלחנן. אחד העשירים הגויים הנודעים באנגליה, היה אנטישמי מובהק ושנאת-יהודים פעפעה בקרבו בצורה נדירה, שלא נראתה גם בקרב חבריו האנטישמיים. פעם נכנס גביר זה למסעדה יוקרתית, שהייתה מלאה באנשים שבאו לסעוד את ליבם, והבחין שליד אחד השולחנות יושב יהודי.

השנאה לבני עם קודש החלה שוב מבעבעת בו, והוא החליט לנקוט בפעולה יזומה, כדי להראות לכולם עד כמה בזויים הם היהודים, רח"ל.

הוא קורא למנהל המסעדה, ושואל אותו כמה עולה אצלכם המנה הראשונה הכי יקרה בארוחת הצהרים? משנקב המנהל במחיר, הורה לו הגביר לתת על חשבוננו את המנה הזו לכל האורחים הנמצאים כאן, 'ורק ליהודי אל תיתן מאומה' המנהל עשה כפי שהצטווה, הגיש למאות הלקוחות את המאכלים היקרים, ורק לפני היהודי לא הגיש מאומה.

הסועדים נהנו מאד לקבל מנה ראשונה יקרה כל כך חינם אין כסף. לאחר שאכלו וסעדו את ליבם, ניגשו כולם ולחצו את ידו של הגביר ההוא, והודו לו מקרב לב על המנה שהעניק להם מכספו. והנה לא יאומן, גם היהודי הזה מגיע אל הגביר ו... מודה לו במילים חמות על מה שעשה. הגביר היה כבר בטוח שדעתו של היהודי השתבשה עליו מרב צער, והוא יצא מדעתו לכן בא לומר לו תודה.

לאחר מכן הורה הגביר למנהל המסעדה להגיש גם את המנה העיקרית הכי יקרה לכל הסועדים 'ורק לפני היהודי אל תגיש מאומה' והנה שוב חוזרת התמונה על עצמה, כולם באים לומר תודה ובהם היהודי, שעוד מעצים את מילות התודה שלו על פני כולם... וכך גם אירע במנה אחרונה, 'ב'קומפוט', שגם הוא הוגש לכולם, רק לא ליהודי.

כשהגיע היהודי אל הגביר האנטישמי בפעם השלישית, ואמר תודה, ולא היה נראה שהוא עושה זאת בדעה משובשת, לא יכול

כידוע, אחד מהקנאים המפורסמים ביותר היה הרה"צ רבי עמרם בלויא זצ"ל. סיפר לי רבי שלמה פאפנהיים, שהוא ישב עמו בשולחן אחד למעלה מארבעים שנה - והוא היה אמנם קנאי גדול - אך מעולם לא ראיתי כזה אוהב ישראל! כל הארחי ופרחי בירושלים הסתובבו בביתו

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד על 'קנאות אמיתית'

ברית פהנת עולם תחת אשר קנא לאלקיו (במדבר כ"ה, י"ג)

בפרשתנו מובא, שפנחס קיבל שכר כיון שהיה קנאי, וכמו שנאמר (במדבר כ"ה, י"ג): והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל - ואמנם הגם שהוא אכן היה קנאי, ברם הוא היה קנאי אמיתי - והשכר שקיבל, הוא רק מפני שהיה קנאי אמיתי.

ואם ישאל השואל "מהו קנאות אמיתית" - הנה בפסוק נאמר (שם כ"ה, ז'): ויקח רומח בידו - כשראה מה שראה, אז חס לבו בקרבו, והלך ורץ ולקח הרומח ופגע במי שהיו צריכים לפגוע, לא כן קנאים אחרים, שהם מסתובבים כל היום וכל הלילה עם הרומח בידם, ומחפשים במי יכולים להכניס הרומח ולפגוע...

מיוחדת ממש.

הנה הוא היה קנאי אמיתי, שהיה הוא אוהב ישראל גדול, ולכן לקח הדבר ללבו, בעת שראה אחד שעושה איזה דבר שלדעתו היה זה שלא כראוי.

סיפר לי מו"ח שליט"א, שאחד הקנאים המפורסמים ביותר אמר לו, שהוא אינו מרשה בשום פנים ואופן לבניו שיעסקו בקנאות, בו בזמן שהוא עצמו הולך ולוחם מלחמות ה' ומקנא קנאת ה' צבקות במחאות אדירות למען כבוד שמו יתברך, והלה הסביר לו, שהנה אצל עצמו, הוא יודע שהוא מתכוין במחאותיו כל כולו לשם שמים, אבל אצל בניו, הגם שתשעים ושבע אחוז הם מתכוונים לשם שמים, אבל יתכן ששלוש אחוז יש בזה משום שנאה, ולכן הוא מוותר על רוב כוונה של לשם שמים, עקב השמץ של שנאת ישראל שמתערבב שם! - והוא אשר דברנו, שקנאות אמיתית - היינו אהבת ישראל גדולה בלא שמץ של שנאת ישראל.

מספרים שהרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע אמר פעם, שקנאות כמוה כמחט, שהיא דוקרת ויש לה ראש, שבצדה האחת יש חלק שדוקר ובצידה השני יש ראש, ואז הוא דבר טוב, אבל אם זה בלא ראש, הרי זה דוקר משני הצדדים, ואז זה יכול לדקור גם אותו בעצמו...

פעם אמר כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא-ארה"ב שליט"א בשם הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע, ששאל, מפני מה נכתב עצם המעשה שעשה פנחס בסוף פרשת בלק, ורק בתחילת פרשת

והנה רואים לפעמים שיש אבא הצועק על בנו שעשה מעשה רע, אז הבן כששומע את צעקות אביו, הוא חושב שאביו שונא אותו, אבל האמת הוא, דאם האב היה רואה גוי אחד ברחוב שעשה כדבר הזה, וכי היה צועק עליו? ודאי שלא! ולמה, כי הוא לא אוהב את הגוי! וכלל לא איכפת לו מה שהוא עושה, הלא בעיניו הוא בהמה ולא איכפת לו אם הוא מתנהג כבהמה, אבל בנו שהוא עצמו ובשרו, בודאי שמעניין אותו מה שהוא עושה, מרוב אהבתו אותו, והוא שונא כאשר הוא עושה דבר רע - ולא את בנו הוא שונא - אלא את המעשים הרעים שהוא עושה הוא שונא - למה - מפני שהוא אוהב את בנו!

וזהו יסוד גדול בקנאות, שקנאות אמיתית הוא אהבת ישראל, לא שנאה - ואדרבה - רק מפני שהוא אוהב אותו, לכן הוא שונא את מעשיו הרעים.

כידוע, אחד מהקנאים המפורסמים ביותר היה הרה"צ רבי עמרם בלויא זצ"ל. סיפר לי הרה"ח המפורסם רבי שלמה פאפנהיים (שליט"א)? [זצ"ל]? מראשי העדה החרדית בירושלים עיה"ק, שהוא ישב עמו בשולחן אחד למעלה מארבעים שנה - והוא היה אמנם קנאי גדול - אך מעולם לא ראיתי כזה אוהב ישראל! כל הארחי ופרחי בירושלים הסתובבו בביתו, הוא הכניס לביתו אנשים שאחרים לא רצו לעמוד בתוך ד' אמותיהם, והם היו אצלו כבן בית - הם אכלו אצלו וישנו אצלו והוא התמסר אליהם באהבת ישראל

כעבור זמן הגיע המכתב, הוא פתח את המעטפה בלי הרבה ציפיות. מה גדולה היתה הפתעתו, כשהתברר לו שהפעם שלחה לו הדודה סכום עתק, ממון מלא של כל הוצאות החתונה

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על כוחה של תפילה

"פינחס בן אלעזר בן אהרן הפהו השיב את חמתי מעל בני ישראל..." (במדבר כ"ה, י"א)

על פנחס בן אלעזר נאמר: "ויעמוד פנחס ויפלל ותעצר המגפה" (תהלים קו, ל). ביארו רבותינו (ברכות ו ע"ב), ש'ויפלל' הוא לשון תפילה, שהתפלל פנחס לפני ה' יתברך שיצליחו במעשי ידיו ויקדש שמו יתברך בהריגת זמרי בן סלוא. בזכות התפילה זכה פנחס לסייעתא דשמיא מרובה, ונסים רבים נעשו לו באותה שעה. מכאן למדנו כמה גדול כוחה של התפילה, שבאמצעותה יכול אדם לחולל פלאי פלאות.

הגה"צ פה קדוש רבי שמואל הומינר זצ"ל, מחבר הספר "עבד המלך" [באור על תרי"ג המצוות לפי סדר פרשיות התורה], היה עובד ה' אמיתי. הוא כונה בשם "החפץ חיים הקטן", על שם הספר שחיבר - עיקרי דינים בהלכות לשון הרע. זכיתי, בסייעתא דשמיא, בהיותי בחור צעיר בישיבת בית יוסף נובהרדוק, להכיר את הצדיק הזה, ולהיות כבן בית אצלו, לשמוע את מוסריו המאלפים, ואת דברי החיזוק באמונה ובטחון שהיה מוסר. אף זכיתי לקבל ממנו את ספריו עם הקדשה חמה.

בשנים ההם העוני היה גדול מאוד, אנשים היו רעבים ללחם. באחד ממכתביו מאריך הרב הומינר זצ"ל בדברי שבח והודאה לבורא עולם על שזכה לאסוף כסף אחר זמן רב כדי לקנות מגבעת, עד כדי כך! הרב הומינר זצ"ל מספר שהיה לו חבר, אברך עני מרוד, שהייתה לו דודה עשירה שגרה בארצות הברית. מדי חג היתה היא שולחת סכום כסף נכבד, שהיה עוזר לו לפרנס את ביתו במשך כמה חדשים. אך לפעמים עברה בליבו של אותו אברך איזו מחשבה של דאגה: "מה יהיה, עוד מעט הילדים יגיעו לפרקם, ואיך אממן את חתונתם?" בצר לו פנה אל אותה דודה, וסיפר לה את אשר על לבו. הדודה הרגיעה אותו: "הסר דאגה מלבך, אני אממן את הוצאות נישואי ילדיך". נחה דעתו של האברך, ושמח בלבו על שזכה לדודה עשירה שפותחת לו את כיסה ביד נדיבה כל כך...

לימים שידך את בתו עם בחור תלמיד חכם, והתחייב סכומי כסף גדולים, כשהוא סומך על הבטחתה של הדודה מארצות הברית. הוא כתב מכתב לדודתו, והודיע לה על השמחה במעונו. שמחה הדודה והודיעה שתשלח לו בדאר את סכום הכסף כפי שהבטיחה. לאחר כמה ימים הגיע המכתב מארצות הברית. הוא פתח את המעטפה וחשכו עיניו - בתוך המעטפה היה צ'ק עם סכום כסף פעוט, רחוק

מאד מהסכום שהתחייב. הוא שב ופנה אל דודתו, ורמז לה שסכום הכסף שקיבל ממנה אינו מספיק כדי לכלכל את הוצאותיו הרבות - אך פנייתו לא נענתה. בליט בררה נאלץ לכתת רגליו ולנדד בין בתי נדיבים, כדי שיוכל לעמד בהתחייבותו לנדוניה של בתו.

חלפה שנה, והנה הגיעה גם הבת השניה לפירקה. הפעם כבר ידע שאינו יכול לסמך על דודתו. הוא הפציר בתפילה לפני ה' יתברך שיתמכה ויסעדנו, ביודעו שרק ה' יכול לעזר לו.

לאחר שנסגר השידוך, הודיע על כך לדודתו. חשב בלבו: "גם אם היא תשלח את הסכום ששלחה בעבר, הדבר יועיל לי במשהו".

כעבור זמן הגיע המכתב, הוא פתח את המעטפה בלי הרבה צפיות. מה גדולה היתה הפתעתו, כשהתברר לו שהפעם שלחה לו הדודה סכום עתק, ממון מלא של כל הוצאות החתונה.

הוא פנה לרבי שמואל הומינר לדעת ולהבין פשר הדברים.

השיב לו: בפעם הראשונה בקשת מהדודה, לא מהקב"ה, לכן הדודה שלחה מה ששלחה... אך הפעם הבנת כי אי אפשר לסמך על הדודה, אלא רק על ה' יתברך, ידעת כי "מאין יבא עזרי - עזרי מעם ה'" (תהלים קכא, א-ב). פנית לה' בתפלה מעמק הלב, לכן ה' נענה לך, ושלח לך את מלוא הסכום הדרוש, ועשה זאת דרך הדודה!

ללמדך כמה גדול כוחה של תפילה, ועד כמה צריך האדם להשליך יתו על ה', ולהתפלל אליו מעמקי לבו - וחזקה על תפילה שאינה חוזרת ריקם.

לשבר את מידת העצלות!

בשנותיו האחרונות היה הדיבור קשה לו מאוד, ובכל זאת התאמץ במאמץ על טבעי לחזור שוב ושוב על הדברים. הוא לא עשה לעצמו שום הנחות. עם כל הקשי והמגבלה הגופנית, המשיך בהכנת השיעורים ומסירתם כסדרם בעמקות מופלאה. זאת כדי להרגיל עצמו להתרחק מן העצלות. כל הזמן היה חושש וחושד בעצמו שמא החולשה נובעת מחמת עצלות, והיה נלחם בה בכל כוחו, במסירות נפש עצומה.

ידועים דברי ה"אור החיים" הקדוש (שמות יט, ב), כי ההכנה לקבלת התורה "היא התגברות והתעצמות בעסק התורה, כי העצלות הוא עשב המפסיד השגתה, ולזה תמצא כי כל מקום שזכירנה ה' לתורה, ידקדק לומר לשון חזק ואמץ, עד גדר שימית עצמו עליה".

אכן, אחד הדברים שהגאון רבי בן ציון אבא שאול היה עמל עליהם - בכל כחו היה: לשבר את מידת העצלות, להיות כל כולו בזריזות - במחשבה, בדבור ובמעשה.

בסוף שנותיו כמעט לא היה רואה בעיניו, ובכל זאת היה חוזר על תורתו בעל פה. פעמים היה פותח ספר ומביט בו, שמא יצליח לקרא בו בעצמו.

הוא לא פטר את עצמו בטענת "אנוס רחמנא פטריה" (נדירים זו ע"א), על אף שהיו לו הרבה צדדים לטען כך. אלא אדרבה, הוא חייב את עצמו, והתאמץ שלא להיות בגדר אנוס.

והבא להטהר מסייעין אותו (שבת קד ע"א). זכה רבנו להמשיך בלימוד התורה הקדושה ובמסירתה לדורות הבאים במסירות נפש, וזכה לעת זקנתו להעמיד תלמידים רבים, אשר הם עצמם מעבירים את תורתו בעמקות גדולה, ומאירים ומזריחים את אור התורה והקדושה בעם ישראל בהקמת מוסדות של תורה. כל זה נבע ממסירות נפשו לתורה הקדושה, יסוד העולם.

(מתוך משכני אחריד)

התורה ממלאת את האדם שמחה, לא שמחה חיצונית, אלא שמחה פנימית ואמיתית - "תורת ה' תמימה משיבת נפש... פקודי ה' ישרים משמחי לב" (תהלים יט, ח-ט). כשאדם חי חיי רוח מרוממים ומלאי שמחה, שום דבר ארצי לא יכול להעיב על שמחתו השלמה ולפגם ברוממות מעלתו.

מקשה אחת של תורה

יאים ונאים הדברים לדרשם על מורנו ורבנו שר התורה ועמוד

היראה, ראש הישיבה הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל

כל חייו היו מקשה אחת של תורה, הוא חי חיי עולם הבא בעולם הזה, כל חייו היו בחינת של "חיים שלא בצער", מרומם מעל כל הארציות והגשמיות. ממילא, כל חייו היו חיים של שלמות ורוממות, ושום דבר ארצי וגשמי לא יכול היה לפגום בשלמות וברוממות הזאת.

מילדותו למד תורה מתוך הדחק, היו שנים שהיה רעב ללחם ממש. אך מה זה נוגע אליו? הוא הרי חי חיי עולם הבא בעולם הזה.

הוא יגע ועמל בתורה בעמק העיון, התייש את כל כוחותיו על התורה. בסוף ימיו חלה והשתתק בחצי גופו, בר מינו, ויחד עם זאת המשיך והתאמץ בכל כחו בתורה. לא היה מוכן להיסמך על מקל או על אדם אחר, אלא גרר את גופו בכוחות עצמו. לא היה מוכן לשבת וללמוד רק בביתו, אלא התאמץ ללכת לבית הכנסת, ללמוד במקום לימודי במשך שנים רבות, כי שם אין תלמודו משתכח במהרה, כמו שאמרו חז"ל (ירושלמי ברכות ה, א).

כשה'עולם הזה' של האדם הוא תורה, לא שייך בו שיקל וירפה מעליו משהו מעמל התורה בכל עת ובכל מצב. הרי אין לו בעולמו אלא תורה, על כן מוסר הוא את נפשו על התורה, כפשוטו. כי התורה היא עצם החיים, ובלי תורה אין חיים. כלשון הרמב"ם: "חיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד, כמיתה חשובין" (פ"ז מהלכות רוצח הלכה א).

* דף היומי בבלי

* דף היומי בהלכה

* ווארט או סיפור לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

כאן ברמת השרון היה בית חרושת לייצור קרח. את הקרח לא קנו במכולת, כיוון שעד שיביאו את הקרח הביתה הוא יימס וישאר חצי ממנו, בגלל שהאוויר חם. אז איך מביאים קרח? היו אנשים מוכרי קרח שהיה להם סוס ועגלה עמוסים קרח, מכוסה בשקים, והיו פזורים בכל העיר, כשהגיעו היו מצלצלים בפעמון ומכריזים, "קרח!"...

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל בשיחה מיוחדת על מי שהוא 'עז פנים' כדי לעשות רצון אבינו שבשמים

"בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי" (במדבר כ"ה, י"א)

המשנה באבות (פ"ה מ"ב) אומרת: "הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגיבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים".

'עז' דהיינו - עז פנים, חוצפה. כל ארבעת הדברים המוזכרים במשנה הם מידות של חיות. הצבי רץ מהר, אריה בעל כח וגבורה וכו', באדם ישנם כל הכוחות של כל בעל חי ובעל חי, לכל בע"ח יש טבע אחד, אבל בעל חי הנקרא 'אדם' הוא בעל כל מיני כוחות טבע מגוונים של בעלי חיים. אפשר לראות זאת אפילו בקוף שהטבע שלו הוא חיקוי. גם לבן אדם יש טבע של חיקוי. בלי שום סיבה. אם הוא עושה ככה גם אני עושה ככה.

ידוע שעד לפני חמישים שנה לא היה בכל בית מקרר, זה היה דבר נדיר. אם היו רוצים שהאוכל שמבשלים לשבת לא יתקלקל היו שמים קרח, היו מקררים שלא עובדים על חשמל, אלא היה זה ארגו קירור קטן, ארון כזה שבו יש דפנות מבודדות, שהאוויר שמבחוץ לא משפיע אעפ"י שבחוץ חם מאוד. מבפנים שמים בלוקים של קרח מלבניים, זה יוצר אוויר קר, כמו מקרר בימינו רק שהקור הוא מהקרח. כאן ברמת השרון היה בית חרושת לייצור קרח. את הקרח לא קנו במכולת, כיון שעד שיביאו את הקרח הביתה הוא יימס וישאר חצי ממנו, בגלל שהאוויר חם. אז איך מביאים קרח? היו אנשים מוכרי קרח שהיה להם סוס ועגלה עמוסים קרח, מכוסה בשקים, והיו פזורים בכל העיר, כשהגיעו היו מצלצלים בפעמון ומכריזים, "קרח!". היתה מזה פרנסה להרבה אנשים, שהיו משלמים לו, למי שהביא ומכר את הקרח.

הייתה שכונה בירושלים, קראו לה 'קרית היובל', ובה כמה אלפי משפחות, וגם שם היו מסתובבים מוכרי הקרח. ביום שישי קונים הרבה מאוד, כדי שכל השבוע תהיה שתיה קרה ואוכל קר, אבל תוך תקופה של שנה שנתיים נשאר כולם בלי פרנסה, מה קרה? היה אחד שהיה לו כסף וקנה מקרר חשמלי, אח"כ עוד אחד קנה מקרר, רובם גרו בבנייני מגורים של ג' קומות, וכך כמה אנשים קנו מקרר. אמנם לא כל אחד כ"כ עשיר לקנות לו מקרר חשמלי, אבל... כיון שלשכנה גם יש מקרר למה שלי לא יהיה? זה שמוכר את המקררים אמר: "אין בעיה, תשלם בתשלומים, בצ'קים - עשרה חודשים", גם זה שאין לו כסף יוכל לקנות. וכל השכונה - כל האנשים קנו מקררים.

בואו ונסתכל מה הסיבה, וכי המקרר עם הקרח לא הספיק לקרר? לא, לא זו הסיבה. שום דבר לא השתנה, אז למה כולם קונים? כשעשיר אחד יש לו כסף אין בזה שום בעיה, אבל זה שהשכן מיד אחרי כן גם קונה וכן השכנים הנוספים - זה מה שקוף עושה, לבני אדם יש טבע כמו בע"ח, כמו קוף, לחקות בלי שום שכל. יהודי אמיתי שוקל שיקולים עפ"י התורה ולא חי לפי חיקוי.

הרמב"ם (דעות פ"ו מ"א) אומר שבטבע של בני אדם זה להמשך אחר הסביבה, ולכן למשל רצוי שלא לגור על יד רשעים. יש סכנה שגם בזה יהיה כמו קוף, הוא עושה עבירות, גם אני אעשה. לכן מי שיש לו יראת שמים והוא יושב ולומד ספרי מוסר ובוחר בטוב, הוא מתגבר על הטבע הזה. יש הרבה טבעים נוספים, טבע של עצלות, יש טבע של אהבת הכסף ולכן יש גנבים.

התורה מלמדת אותנו איך מתגברים על הטבע, שלא ולא נתנהג כמו הטבע של הקוף.

אבל השם נטע באדם את הכוחות האלה לא בשביל שהאדם יבטל אותם לגמרי, אלא כדי שלא ישתמש בהם לדבר רע. ולכן אם עושים כמו מעשי קוף, דברים רעים לחקות מעשי שכנים רעים, זה ודאי לא טוב, אבל אם עושה מעשה קוף אחר מעשי צדיקים, ודאי שזה דבר טוב, ואומר לעצמו אם הוא צדיק גם אני אהיה צדיק.

אומרת המשנה 'הוי עז כנמר' ועזות פנים זה דבר רע, אבל זה יכול להיות גם דבר טוב כשעושים את זה כדי לעשות את רצון אבינו שבשמים.

(גאון יעקב')

סיפרה הרבנית לאחד הבחורים, שבזמן שהיא ורבינו דיברו ביניהם לקראת נישואיהם, אודות האופן בו יבנו את ביתם המשותף - סיכם איתה רבינו, כי בכל נושא שיעלה לדיון ביניהם - יוותר האחד מהם, על פי הסדר: פעם אחת יוותר הוא - ולאחר מכן תוותר היא, וחוזר חלילה. הוסיפה הרבנית ואמרה: "למעשה, מעולם לא ויתרתי אני... עוד בטרם הספקתי לחשוב לוותר - היה רבינו מוותר ומסכים לדעתי!..."

מהליכותיו הנאצלות של מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל

"הַנְּבִי גִתָּן לֹא אֶת פְּרִיטֵי שְׁלוֹם" (במדבר כ"ה, י"ב)

אם נבוא חשבון נגלה, כי חלק גדול מהבעיות בהן נתקלים בני האדם בחיי היום-יום - נובע מהתנהלות בין-אישית לקויה. אנשים שאינם יודעים את חוקי היסוד מחויבי המציאות בהתנהלות בין אדם לחברו - עלולים להתמודד עם קשיים רבים ומיותרים, אותם ניתן היה למנוע בקלות יתירה...

כך למשל, מספר אחד מתלמידיו של רבינו מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, אשר התמנה למנהל בתלמוד תורה בתל-אביב, כי התייעץ עם רבינו מיד לאחר קבלת התפקיד - בדבר בעיה מהותית שהטרידה אותו: חלק מהמלמדים היו תלמידי חכמים, ואף ידידים אישיים שלו משכבר הימים, כך שאפשרויותיו להטיל את מרותו ולכפוף אותם לדעתו - היו מצומצמות ביותר... "כיצד אוכל לנהל מוסד בצורה שכזו?" - שאל, ורבינו השיב בפשטות:

"אני מכיר רק שיטה אחת שיכולה לעזור בכל מקרה, ובודאי שיכולה היא להועיל במקרה דנן. מפעם לפעם, לעיתים קרובות ככל שניתן - עליך להרעיף עליהם שקים של כבוד ["דארפסט גיסן אויף זיי זעקלאך פון כבוד"]... זה הכל! אם תאמץ את השיטה הזו - תווכח לדעת כי בעיות רבות אינן צצות כלל ועיקר, ואילו אותן בעיות שצצות - נפתרות כלאחר יד מבלי כל קושי!".

כלום מבינים אנו איזו חכמה עצומה טמונה במשפטים אלו? הרי זו תמצית ההנהגה! אם יאמץ כל אחד מאתנו את השיטה הנפלאה הזו במשאו ובמתנו עם הבריות, בין אם מדובר בעמיתים לעבודה, בין אם מדובר בשכנים לבניין או לתפילה בבית הכנסת, ואפילו אם מדובר על בעל כלפי אשתו ולהיפך - הרי שבכך יוכל לחסוך מעצמו התמודדויות רבות מספור, ולזכות לחיים שלווים ורגועים בהרבה!

תמיד לוותר!

כמו כן חשוב להזכיר, כי בעיות רבות יכולות להיפתר על ידי ויתור... לפעמים, אדם מכניס את עצמו למריבות ולסכסוכים, לזיכוכים ולדיונים, בו בזמן שיכול הוא פשוט לוותר, תוך ידיעה ברורה כי

מויתור - לא מפסידים לעולם!

על נקודה זו - היה רבינו עומד בהזדמנויות רבות מספור. תמיד היה מעודד את דורשי עצתו לוותר, להתפשר, לא למצות את הדין, כאשר הוא מבהיר כי כל נזק לא יגרם להם כתוצאה מכך. "גם אם לעיתים נראה בטווח הקצר כי הפסדתם כתוצאה מהויתור - דעו לכם כי במקומות אחרים הרווחתם פי אלף, מבלי שתהיו כלל מודעים לכך!" - היה רבינו מבהיר.

ואמנם, מספר אחד מקרוביו של רבינו, כי פעם היה לו סכסוך גדול עם כמה שכנים בבנין סביב נושא מסוים. לא היה ספק בכך שהצדק עמו, אולם למרות זאת - יעץ לו רבינו לוותר... "מהויתור רק תרוויח! בודאי לא תפסיד!" - הבטיח לו רבינו, ודבריו התקיימו בדיוק... באותה תקופה - זקוק היה אותו מקורב לישועה בכמה עניינים, והנה ראה זה פלא: מאז ויתר במקום בו הצדק היה עמו - הוא זכה לראות סייעתא דשמיא מיוחדת מעל לגדר הטבע, וישועה גדולה בכל העניינים!

והוא אשר אמרנו: גם אם לעת עתה נראה שכביכול כרוך הויתור בהפסד כזה או אחר - יש לזכור ולדעת כי מויתור לא מפסידים לעולם, ומנגד מובטח לו לאדם שיזכה בשפע רב מן השמים, לאין ערוך יותר מהויתור שוויתר...

כבר בכניסה ניגש לכספת המתנות והטיל פנימה מעטפת מתנה בסך 500 ש"ח. אך עד מהרה גילה כי החתונה אינה של קרוב משפחתו, ובירור קצר העלה כי אכן - המעטפה היקרה מונחת עתה בכספת אולם חתונות של מישהו אחר אותו לא הכיר...

כיצד חתונה מוטעית הובילה לחתונה מפתיעה?

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"הַנְּיָי נִתֵּן לּוֹ אֶת פְּרִי־תֵי שְׁלוֹם" (במדבר כ"ה, י"ב)

שנה נוספת חלפה עברה, ושוב הלב נקרע מכאב, נמס מכך שעדיין לא קרה דבר. בית המקדש עודו שמם וחרב, שועלים מהלכים בו, רומסים את כל הקדוש והיקר לעם ישראל. עוד לא זכינו לתקיעת השופר המיוחלת, עדיין עם ישראל נתון בצרה וישראל למשיסה... הגלות הנמשכת מוסיפה להעיק על ליבנו. יהודים מתמודדים עם קשיים שונים ומשונים, הלב מסרב להאמין, נחרד מהעובר על נפשות יהודיות. כולנו מחפשים דרך להתחבר לבוראנו, לחוש טוב יותר את קרבת ה', אבל זה כל כך קשה, מורכב ומאתגר, כשאין לנו את המקום בו בחר ה' להשתכן בינינו, את הבית הגדול והקדוש שנקרא שמו עליו.

בתי החולים מלאים ועמוסים, מייסר לראות מה מתרחש בהם. יהודים מתמודדים עם קשיי ילדיהם, כל אחד וסאת צרותיו. הפרנסה היא אתגר, הרוגע והשלווה מאיתנו והלאה. והגלות החשוכה מוסיפה ונמשכת, ואין לנו אלא אמונה תמימה שמשיח יבוא כל רגע, אפילו עכשיו, אך עדיין לא זכינו...

שוב אנו מציינים את שלושת השבועות, בהם דגל השמחה יורד לחצי התורן. אין לשמוע קול זמר, כולנו הולכים ומתכנסים אל הכאב והאבל שבחיסרון הגדול. הציפיה והכמיהה ממלאות לבבות, כולנו שואלים מתי נזכה לראות בשוב ה' לציון, מתי עינינו תראינה את מלכותו יתברך גלויה ושופעת, השיבנו ה' אליך ונשובה, חדש ימינו כקדם...

חז"ל גילו לנו, כי בית המקדש לא נחרב פעם אחת בלבד, הוא מוסיף ונחרב כל יום, חורבנו מתעצם בכל שעה וזמן, גם עכשיו. 'כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו' - ולצערנו, זה המצב נכון לשעה זו, 'כאילו נחרב בימיו', כאילו עכשיו ממש מאכולות האש משתוללות בהר הבית, משלחות את העם היהודי לגלות הארוכה והעצובה אי פעם.

והשאלה נוקבת, מהדהדת: למה? למה עדיין לא זכינו, למה החורבן הולך ונמשך, הגלות מוסיפה ומעמיקה? וכי לא סבלנו די, וכי עם ישראל לא עבר מספיק? למה אנו נדרשים שוב ושוב לבכות את החורבן הגדול, את האסון הכואב ביותר? עד מתי לגלות הארוכה והמרה הזו, עד מתי נסבול?! מדוע עוד לא זכינו למימוש הנבואה 'מה נאוו על ההרים רגלי מבשר?'

מפתיע לגלות, שהשאלה הזו כבר נשאלה אז, בפי מלאכי השרת. במדרש איכה פ"א נחשף דו שיח כואב במיוחד, בו שאלו מלאכי השרת את הקדוש ברוך הוא, איך יתכן שעם ישראל יוצא לגלות כה קשה ומליאת סבל, איך יתכן שהעם היהודי - העם הנבחר, נאלץ לשנות את כוס התרעלה הגלותית?

והתשובה מחרידה, כך ענה להם בורא עולם: 'כלום יש שלום בעולם?! - הואיל ואין שלום בעולם אין כלום!'

מזעזע: ה' מסכים עם מלאכי השרת, שהגלות היא גזירה קשה מדי, שאיננו צריכים לסבול כה הרבה, שאנחנו בעצם ראויים להיגאל בכל רגע. אבל אין שלום בעולם, יש כל כך הרבה מחלוקות, כל כך הרבה שנאת חנם, כל כך הרבה פירוד לבבות! - איך תבוא הגאולה, איך תשרה הברכה, איך אפשר להעניק לנו קרבת אלוקים כשאין שלום בעולם!?

השלום הוא תנאי נדרש לגאולת עם ישראל, השלום הוא הכלי שיחיש את גאולתנו ופדות נפשנו. וכל עוד אין שלום, כל עוד יהודים מסוכסכים זה עם זה, כל עוד פירוד לבבות שולט בכיפה, כל עוד יש שנאה בין איש לרעהו - הגאולה לא יכולה לבוא, זה מעכב אותה בכח! אבא שבשמים רוצה לגאול אותנו, הוא רק מבקש שנרבה בשלום, שנחיה בשלום, שנוותר, שנכבד, שלא נעמוד על שלנו, שנהיה נחמדים לסובבינו - שנרבה שלום בעולם, וחיש מהר הוא יקום לגאלנו!

הבה ניקח את המסר הזה לימי בין המצרים, בכל הכח והעוצמה. פרשת השבוע פותחת במתנת השלום בה זכה פנחס, וזה הזמן בו כולנו יכולים, זכאים ורוצים לזכות במתנת השלום, לחיות בשלום

ובאחוזה עם כולם, לכבד, להוקיר, להעריך, לדבר יפה, לוותר, להעניק את הלב לזולת - להרבות שלום בעולם ולקרבת את הגאולה! הבה נבחן היטב עם מי יש לנו חילוקי דעות שהגיעו לטונים צורמים, עם מי יחסינו מעוררים בגלל סכסוכים מטופשים בדרך כלל, עם מי יש לנו מחלוקת או שנאה, ונהיה הראשונים לוותר ולהשכין שלום, ליצור קשר מחדש ומכבד, לפתור בדרכי שלום כל דיון או ויכוח, ולהמשיך קדימה באהבת ישראל.

וככל שנכבד כל יהודי, ככל שנרחיק את השנאה ונקרב אהבת ישראל, ככל שנרבה בשלום בינינו לבין זולתנו ועם כל סובבינו - כך נזכה להרבות שלום ואחוזה בעולם, ובכך לקרב את הגאולה השלימה, את שוב ה' לציון ברחמים, את גאולת עם ישראל מכל צרותיו והתגלות מלכות ה' בעולם!

מעטפה מוטעית שהפכה לשדכן...

היה זה לפני כשבועיים, ברחוב הרב מלצר בבני ברק. לאולם 'וגשל' הוותיק נכנס הרב הנודע הרה"ג ר' חיים זאיד שליט"א, להשתתף בשמחת חתונת קרוב משפחתו. כבר בכניסה ניגש לכספת המתנות והטיל פנימה מעטפת מתנה בסך 500 ש"ח, אך עד מהרה גילה כי לא זו החתונה של קרוב משפחתו, ובירור קצר העלה כי אכן - הקרוב מתחתן באולמי 'היכלי הפאר', ולא ב'וגשל' - האולם בו הוא נמצא עכשיו ובכספתו הניח את המתנה היקרה...

למרות אי הנעימות שבדבר, נראה כי אין מנוס מלקרוא לאחד המחותנים ולבקשו לפתוח את הכספת, על מנת לחלץ את המעטפה היקרה. הוא פוסע אל תוך האולם, ולפתע מתקרב אליו אחד המחותנים - שכנראה הכירו משיעוריו הרבים - וכשכולו שמחה וצהלה הוא מסתער על הרב בידידות: 'כמה שאני מעריך שהרב בא לשמחתי גם בלי הזמנה! כל הכבוד! לא חשבת להטריח את הרב לבוא לשמחתי - באשר אינני קרוב עמו מספיק, אבל ברוך השם שזכית!'

הרב זאיד ניסה להעמידו על טעותו, אך די מהר הבין שזה בלתי אפשרי. המוסיקה רועמת, האולם הומה, המחותן עליו מהאורח המכובד, חבל לנסות להסביר לו... ובעוד הרב מהרהר מה לעשות עכשיו, התקרב אליו גם החתן בעצמו, וחיש קל הוא כבר עומד ומרקד עם החתן במרכז רחבת הריקודים, בחתונה אליה כלל לא הוזמן, רק נקלע אליה בטעות. רק כעבור דקות ארוכות של השתהות וריקודים, מיהר הרב זאיד לאולמי 'היכלי הפאר', לחתונה אליה התכוון להגיע מראש...

ויהי ממחרת, צלצול טלפון מפתיע מהדהד בביתו של הרב זאיד. על הקו המחותן שכה הופתע אמש מהגעגונו לחתונה למרות שלא קיבל הזמנה, והוא מבקש לספר לרב משהו חשוב:

'ראה נא כבוד הרב', סיפר המחותן הנרגש, 'כשראיתי אתמול את הרב נכנס לחתונתי למרות שלא הוזמן, פתאום החלו להתעורר בלבי נקיפות מצפון. כי לפני כמה שנים, היה לי ידיד טוב שהתמסרתי אליו מאוד, עד כדי שסידרתי לו מקום עבודה, ואותו ידיד חיתן בן, ולא טרח לשלוח לי הזמנה, ומאז אני בסכסוך אתו...'

אך כשראיתי שהרב מגיע לחתונה גם בלי הזמנה - הבנתי שאולי גם בי מוטלת האשמה, אולי יש מקום לומר שהייתי צריך להגיע לשמחת ידידי גם ללא הזמנה. התקשרתי לאותו ידיד ושברתי קרח של חמש שנים! - כשסיפרתי לו שהרב הגיע לחתונת בני אמש גם בלי הזמנה, ומזה למדתי שהיה עליי להגיע לשמחתו בלי הזמנה... לאחר חמש שנות נתק כואב וסכסוך ארוך, שברנו את המחסומים ודיברנו!

ומה הכי מפתיע בסיפור? - שאותו ידיד סיפר לי, שלמעשה הוא בן שלח לי הזמנה לחתונה, אך היא לא הגיעה עקב שיבושי דואר. אני התחמקתי ממנו כי כעסתי על שלא הוזמנתי, בעוד הוא כועס על שלא באתי! חמש שנים היינו מסוכסכים על שטות כה פעוטה... עכשיו שברנו את השנאה, השלמנו ועשינו שלום, הכל בזכות ביקור הרב בחתונתי ללא הזמנה!

הרב זאיד התרגש. הוא כלל לא חשב ששלום בין שני ידידים יצא לפועל כתוצאה ממעשיו, והנה הוא זוכה לראות שהטעות שלו הובילה לשלום היסטורי בין שני ידידים שחמש שנים לא החליפו ביניהם מילה! בלבו הרהר כי היה שווה להשקיע בשלום שכזה 500 שקלים, ואז שאל אותו המחותן:

'אולי תהא השעה הזאת שעת רחמים ורצון? אולי השכנת שלום היא סגולה חזקה להושיעני לעת הזאת? הן יש לי בביתי בן מבוגר בארבע שנים מהחתן שהתחתן אמש, והוא יושב וממתין... - קולו התרסק והוא פרץ בבכי. 'אולי עכשיו אני יכול לפעול ישועה עבורו? - שאל המחותן כשניצוץ של תקווה מהול בקולו...

'בוודאי!' - קרא הרב זאיד, 'הן זכית היום לעשות שלום, ואין לך כלי מחזיק ברכה גדול מהשלום. יש לך עת רצון נפלאה מן שמיא לבקש כל אשר על ליבך! בקש מהשם בזכות השלום, ורק אל תשכח לשלוח לי הזמנה לחתונה!' - נפרד ממנו הרב בידידות...

חלפו כמה ימים, והרב זאיד מהלך ברחובה של עיר בבני ברק, ממתין ברמזור שבפינת הרחובות רבי עקיבא ורש"י. לפתע ניגש אליו אדם זר ושואל: 'כבודו הרב זאיד?'

'מוודה באשמה!' - השיב הרב בחיוך, 'מי אדוני?'

'נעים מאוד!' - סח הלה, 'כל הכבוד. הצעדים של הרב סוגרים לי תיקים... חמש שנים הייתי מסוכסך עם חבר, ידיד נפש שלי. סכסוך שטותי, על כלום ממש. לפני כמה ימים הוא התקשר אליי במפתיע, וסיפר לי שהיה פגוע על שלא קיבל הזמנה לחתונה שערכת, אבל לאחר שהרב הגיע לחתונתו ללא הזמנה - החליט להשלים אתי. זה הזמן לומר לרב תודה!'

'אכן כן, גם הוא סיפר לי על כך!' - אמר הרב זאיד, 'התרגשתי שהיתה לי הזכות לפתור סכסוך ישן ומיותר בין שני ידידים. אוסיף ואגלה את אוזניך במה שאמרת לי - שהשכנת השלום היא עת רצון שמימית, עוד לא מאוחר לנצל את הזכות הכבירה הזאת ולפעול ישועה, עוד לא מאוחר להשתמש במפתח!'

'נפלא!' - צהל הלה, 'אבקש את ברכתו של הרב בעניין בתי המבוגרת, ועדיין ישועתה אינה נראית באופק. יברכנה הרב שתזכה למצוא את זיווגה בקרוב ממש!'

כיצד ידו הטוב הולך וקמל מול עיניו, כשהרופאים כה פסימיים בקשר לעתידו...

ר' פנחס החליט לעשות מעשה. הוא התקשר לאחד השכנים, וביקש ממנו טובה אישית: 'ראה נא, הלא תדע כי ידי הטוב ר' בועז חולה במחלה הקשה, אני רואה את מחלתו וסאת ייסוריו, את המשפחה הצעירה שעוד רגע קט תאבד חלילה את עטרת ראשה, וליבי נקרע מכאב...' - אמר ר' פנחס ופרץ בבכי...

'נו, בוודאי אשמח להתפלל עליו!' - קרא השכן ברגש, 'הלא גם אני מכירו! תן לי את שמו ושם אמו, ואתפלל עליו מדי יום!' - 'זה רעיון טוב', נענה לו ר' פנחס, 'אך את זה יכולת לעשות גם בלעדיי. אני מבקש ממך משהו אחר בשבילו, משהו אחר. זה כרוך במסירות נפש של ממש. האם תסכים למסור נפש להצלת נפש מישראל?'

השכן נחרד. במה מדובר? כיצד מסירות נפשו תשפיע על הצלת החולה האומלל?! - 'כן' - נענה ואמר, 'אני מוכן למסור את נפשי, לעשות הכל לרפואתו. כן, אני מוכן!' - קרא השכן בקול, ובעיניו דמעות שהצטרפו לדמעותיו של ר' פנחס...

'אם כן', - השיבו ר' פנחס, 'גש נא לשכנך והתפייס עמו. תוותר לו, שהוא יוותר לך, לא משנה הסדר, העיקר שתתפייסו זה עם זה. אני יודע שזה דורש מאמץ עד כדי מסירות נפש, אך הלא אמרת לי שאתה מוכן למאמץ כזה לרפואת ר' בועז בן לאה. אז תעשה את זה בכל הכח והעוצמה ותכוון לרפואתו!' - עודד ר' פנחס את השכן לבצע מיד את המשימה הלא קלה...

ר' פנחס הניח את השפופרת, אך עדיין לא הניח לנושא. על אתר שב והתקשר גם לשכן השני, ודיבר אתו ככל הדברים האלה. 'וכבר דיברתי עם שכנך' - אמר, 'והוא מוכן למאמץ הזה. בוא נעשה את זה יחד, לרפואתו ולהצלתו של ר' בועז היקר!'

חצי שעה אחר כך, כבר עמדו השניים ולחצו ידיים בביתו של ר' פנחס. חומות הניכור והשנאה קרסו לנוכח הדמעות, המאמץ המשותף לרפואתו של ר' בועז איחד את השכנים היריבים והפך אותם לידידים אהובים. ר' פנחס עמד ופיזז ביניהם כחתן ביום חופתו, כשהוא שב על שמו של ר' בועז כל העת...

חודש חלף, ושוב נבדק ר' בועז בדיקה שגרתית, שהדהימה את הרופאים. כמו מאליה נסוגה המחלה כמעט כליל, בקושי נמצא לה זכר. עד מהרה החלים ר' בועז לחלוטין, וכיום הוא שוב בינינו, חי ומאושר, שמח ומודה לשני היריבים שהשלימו כדי להחזירו לחיים טובים וארוכים!

סיפור זה, אותו שמענו מכלי ראשון, מוכיח עד כמה גדול כח השלום להפוך עולמות, לחולל מהפכות כבירות, לפתוח שערי ברכה וישועה. אם אנו יודעים על סכסוך, אם חלילה אנו שותפים למחלוקת, הבה נראה לנגד עינינו את דמותו של ר' פנחס משכין השלום, את דמותו של ר' בועז החוזר לאיתנו. ככל שנשקיע יותר מאמץ בעשיית שלום, ככל שנרבה בשלום בין איש לרעהו, כך נזכה לפתוח לנו שערי ברכה וישועה, ולזכות בחיי אושר ושלווה!

'כה יתן ה' וכה יוסיף שמחות לרובו!' - בירך הרב בשמחה, 'תעדכן אותי בהישמע מצהלות כלה בקרוב!' - לחץ את ידו ונפרד ממנו בידידות. וכבר ברגע הבא החל להרהר: שמא ואולי יתאים בנו של המחותן לבתו של האיש? אולי יש כאן שידוך שניתן להוציאו אל הפועל?

הרב זאיד שב לביתו, ומיד ניגש לטלפון. בירר על הבן המבוגר, ואחר כך גם על הבת. עוד באותו יום הציג את ההצעה לשני הצדדים, ובשעה טובה ומוצלחת, לפני ימים אחדים, נשברה צלחת בשעה טובה. שני הידידים שהסתכסכו לחינם והשלימו, הפכו למחותנים: בנו של המחותן שזה עתה סיים שבע ברכות, התארס עם בתו המבוגרת של הידיד עמו השלים!

וסיפור זה, אותו שמענו מהרב זאיד בעצמו, מאיר ומבהיר: בראש ובראשונה, הבה נזכור שרוב הסכסוכים והמחלוקות מתחילים מזוטי זוטות, מדברים מגוחכים שמתנפחים למפלצות ענק. התבוננות מעמיקה לתכניה של מחלוקת או שנאה, תגלה מיד שמקור העניין באי הבנה קטנה, בחוסר נעימות, בשיבוש טכני לא משמעותי.

שנית, שבפעולות קלות יחסית, אפשר לחולל מהפך של שלום. נראה את דמותו של הרב זאיד, פוסע לתוך האולם בטעות מוחלטת, ועם זאת, למרות שהפעולה נעשתה בטעות - היא הובילה לשלום היסטורי בין שני ידידים שהפכו ליריבים. על אחת כמה וכמה, שמאמץ משותף, פעולה ממוקדת, רצון כנה ומעשה של ממש - בכוחם לחולל את השינוי המבורך ולהרבות שלום בעולם.

ושלישית, כמה גדול כח השלום, כמה הוא עוצמתי. שני היריבים שעשו שלום, זכו לחגוג שמחה משותפת, השלום הוא שהושיע אותם, ואילו המחלוקת היא שהפרידה ביניהם והרחיקה אותם איש מרעהו, והכי כואב - הרחיקה את כל אחד ואחד מהם מיום שמחתו. בכח השלום להביא ברכות וישועות לעולם, הבה נתרחם מכל מחלוקת, נרבה בשלום, ונזכה בחיי שלום ושלווה שמחים ומאושרים!

שיחה קצרה, חיים ארוכים...

היה זה בניין מגורים שקט ורגוע, שלוה שררה בו בדרך כלל. השכנים חיו בשלום ובשלווה, הילדים אהבו לנדוד בין הבתים ולשחק זה עם זה, השכנות הרגישו בנוח לפטפט בחדר המדרגות. האידיליה המאושרת התנפצה עם הגעת הטרקטורים שהגיעו להרחיב את בית אחת המשפחות, ומאז - בוקה ומבולקה...

אש המחלוקת החלה להשתולל בבנין במלוא עוזה. שני שכנים שעד אתמול היו ידידים טובים, הפכו לאויבים מרים בלב ונפש, הילדים הסתכסכו, השכנות לא דיברו. אחד הבתים התרחב פיזית קמעא, אך נפשית - הבניין כולו שקע אל תוך השנאה והקיטוב, וכדי ביזיון וקצף...

בבנין אחר, לא הרחק משם, התגורר יהודי בשם ר' בועז ג., שהיה אהוב וחביב על כל מכריו, ובעיקר יד בלב ונפש של יהודי בשם ר' פנחס. בעודו בשיא פריחתו, בהיותו מטופל במשפחה בת שש נפשות, חלה ר' בועז במחלה הארורה, וכל יום שחלף חולל שמות בגופו. המחלה הלכה והעמיקה, הטיפולים לא הועילו, ור' פנחס ראה

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-182918@gmail.com

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

24 שעות ביממה

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית
שלוחה 2/1

חדש
הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • אידיש
שלוחה 2/3

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית
שלוחה 1

הרב **יוסף ברגר** שליט"א
ווארט עם סיפור בראי הפרשה
שלוחה 7

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש
שלוחה 1/3/1

הרב **אברהם פוקס** שליט"א
הפתח בכל יום - המייל היומי של דרשו
שלוחה 3

הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** שליט"א
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע
שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

יש לדון במה שנהוג היום בהרבה חנויות שניתן להחזיר את המוצר עד 14 יום ואם כן יוצא שמה שמשמש בינתיים זה ריבית

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

היתר עיסקא שבזמננו • בתי ערי חומה • חוק החזרת מוצרים
• מכירת מוצרי טבע באחריות • גילוי מרבי סעדיה גאון

כשהתייקרו, אם כן אין בזה כלל איסור של "מקח החוזר", שדין "מקח החוזר" זה רק כשמתחייב להחזיר את המוצר באותו מחיר שקנה אותו שאז יוצא שהקנייה היתה הלואה, משא"כ כשהמוכר אומר לקונה תחזור ותמכור לי בעוד תקופה לפי המחיר שיהיה שווה באותו זמן, יש כאן מכירה גמורה אלא שהקונה חוזר ומוכר במחיר אחר, וכן כתב בחי' האור שמח לב"מ דף סה: (שכאשר המוכר מתנה לחזור ולקנות כפי שינוי המחיר ביוקר או זול אין זה מקח החוזר ומותר, אכן בשו"ת מהר"י הלוי (אחי הט"ז) י' ב' אוסר בזה.

גילוי דברי רבי סעדיה גאון

והנה בעת נתגלה אור יקרות דברי רבי סעדיה גאון מכתב ידו בערבית שכתב הלכות ריבית ופורסם על ידי נעורי הר"ר יהודה זייבלד שליט"א (בקובץ בית אהרן וישראל ר"א) בתוספת הערות וביאורים ושם כתב בפירושו להתיר מקח החוזר כאשר משלמים לפי היוקר, והרי מצאנו תנא דמסייע להאור שמח, ויסוד גדול להיתר עיסקא הנהוג בימינו. עוד כתב האור שמח שברשב"ם בב"ב (קעא:) מבואר להתיר באופן זה ע"ש היטב.

בבתי ערי חומה האם פודים במחיר הקנייה

וידידי הר"ר יהודה גליס שליט"א מרבני בית ההוראה לענייני ריבית האריך לבאר דברי הרב סעדיה גאון בקובץ הנ"ל (קובץ ר"ג), והביא דעות האחרונים בזה, וכתב שדנו המפרשים האם כשפודים בתי ערי חומה משלמים כפי מחיר הקנייה או שמא לפי המחיר של שעת הפדייה, דעת המקנה בקידושין כ: והשפת אמת בסוף ערכין שמשלם דמים שנתן, אך יש שכתבו בשם הר"ן בקידושין שמשלם כפי היוקר והזול, ולפי"ז מאחר שמבואר בגמ' שבתי ערי חומה נחשב ריבית א"כ יוצא שגם כשקונה במחיר היוקר אסור משום ריבית, אך כבר הביא ידידי הגאון הנ"ל דברי הבית יצחק (יו"ד סי' פ"ח אות ו') שכתב לפרש דברי הר"ן באופן שהיה שווה ביוקר בשעת הקנייה והזול וחזר והוקר שמשלם כפי המחיר הראשון, אבל כשהתייקר יותר ממחיר הקנייה אינו משלם יותר ממה שהיה שוה בשעת המכירה, וכמבואר בסוגיא בקידושין ע"ש, וסיים הבית יצחק שאם משלם כפי היוקר והזול פשוט שאין בזה איסור ריבית, ובזה א"ש ההיתר עיסקא בימינו.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

דין "מקח החוזר"

השבוע נלמד דיני בתי ערי חומה שמבואר בגמרא (דף לא.). שהדין שהמוכר יכול לשלם לקונה משך שנה ראשונה ולקבל בחזרה את הבית, ודבר זה נחשב ריבית והתורה התירה. נושא זה יש לו הרבה השלכות מעשיות בעולם המסחר, ונבאר את הדברים ובעזרה ש"ת נזכה לכוון את ההלכה לאמתה.

מקח החוזר

הנה מבואר כאן שאדם שמוכר בית או כל מוצר אחר ומתנה עם הקונה שאם יחזיר לו את כספו יתחייב להשיב את החפץ, זהו "מקח החוזר", כלומר שמתברר שמראש הוא לא מכר את המוצר ורק היה זקוק להלוואת מזומן, וכשמחזיר את כספו ופורע את ההלוואה מקבל בחזרה את החפץ, והלקוח משתמש במשך זמן ההלוואה במוצר בחינם תמורת המתנת המעות, ורק בבתי ערי חומה התורה התירה דבר זה. ונחלקו הקדמונים אם בבתי ערי חומה זה באמת הלוואה או שהתורה גילתה שזה מכירה ואכמ"ל.

החזרת מוצרים עד 14 יום

לפי זה יש לדון במה שנהוג היום בהרבה חנויות שניתן להחזיר את המוצר עד 14 יום א"כ יוצא שמה שמשמש בינתיים זה ריבית, אך באמת אין זו שאלה כיון שזכות החזרת מוצרים בדרך כלל מותנית שלא ישתמש במוצר, ואם התחיל להשתמש כבר לא יכול להחזיר ואין בזה ריבית.

היתר עיסקא שבזמננו

עתה נדון במי שלווה כסף בהיתר עיסקא ומטרת ההלוואה אינה לרכישת דירה או עסק אלא לאחר שכבר קנה את הדירה לוקח הלוואות מהבנק לכסות חובות, ובזה ההיתר הוא שיקנה תמורת הכסף בנכסיו הקיימים, כלומר שגם אם אינו משתמש בכסף להשקעה, הכסף יקנה חלק בנכסיו הקיימים שמניבים רווחים כגון דירה מושכרת או שמחירה מתייקר, ופרעון החוב יקנה בחזרה את הנכסים.

ובזה נתעוררו פוסקי זמננו שיוצא שזה "מקח החוזר" כי הלווה מקנה חלק בנכסיו תמורת ההלוואה והמוכר מתחייב לחזור ולמכור לו אותם כשיחזיר את הכסף.

והתשובה לזה, שבהיתר עיסקא בשעת ההלוואה מוכר חלק בנכסיו בשווים בסכום ההלוואה, אך כשפורע ובכך חוזר וקונה משלם כפי המחיר שהדירה התייקרה, שזה הרווחים שנכסיו הרוויחו

נער הנעשה בר מצוה ביום ראשון תענית י"ז בתמוז נדחה, האם חייב לצום?

הלכה
במעגל
השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א
נלקט ממשנ"ב מהדורת דרשו

ואיזו הלכה נאמרה בענין התענית, לגבי ילד
שיודע ללמוד גמרא עם תוספות?

נדונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

היין של ההבדלה במוצאי שבת חזון, שפסק הרמ"א (סימן תקנא סעיף י) שהמבדיל יתנו לתינוק לשתותו, והוסיף המשנה ברורה (ס"ק ע) שזה דוקא לתינוק שהגיע לגיל חינוך ודווקא שעדיין אין לו דעת להתאבל על ירושלים.

ובהלכה זו התפתח דיון מעניין בין הפוסקים, מהו הגיל שבו תינוק מגיע לדעת להתאבל על ירושלים, האם זה תלוי בגיל או בכל תינוק לפי שכלו וחריפותו?

דעת המשנה ברורה לכאורה שדבר זה תלוי בגיל [מגיל שש], שהרי כתב (סימן תקנא ס"ק פא) לענין האיסור לגדול לספר קטן בתשעת הימים שהוא משום חינוך שחייב לחנך הקטן להתאבל על ירושלים [והוסיף עוד טעם משום עגמת נפש], והביא בשער הציון (שם ס"ק צא) שלטעם זה לספר לקטן פחות מגיל שש שלא הגיע לחינוך יהיה מותר [מה שאין כן לטעם השני ע"ש], ומוכח לכאורה מדבריו שרק מגיל שש יש בו דעת לקטן להתאבל על ירושלים ושייך בו דיני אבלות על ירושלים.

דעת קיצור השל"ה (מסכת תענית עמ' רא), שילד רגיל הגיל בו הוא מגיע לדעת שיודע להתאבל על ירושלים הוא גיל עשר שנים, אך אם הוא ילד שיודע ללמוד היטב, אז גם בפחות מגיל עשר שנים, מסתבר שיש בו דעת להתאבל על ירושלים. וכן דעת הגר"נ קרליץ (קרא עלי מועד פ"ה ס"ק ד) שילד שיודע ללמוד גמרא עם תוספות, מן הסתם נחשב שיש בו דעת להתאבל על ירושלים.

דעת הגר"י קניבסקי (אורחות רבינו ח"ב עמ' קלה), לענין נתינת יין ההבדלה במוצאי שבת חזון לתינוק לשתותו, שמותר לתתו לילד עד גיל שלוש עשרה, וביאר הגר"ח קניבסקי (קרא עלי מועד שם) שדעתו שבזמנינו גם בגיל שלוש עשרה, עדיין לא יודעים הילדים להתאבל על ירושלים.

נער הנעשה בר מצוה ביום ראשון תענית י"ז בתמוז נדחה, האם חייב לצום?
הכל חייבים להתענות ארבע צומות [צום גדליה, עשרה בטבת, י"ז בתמוז, ותשעה באב], כך פסק השו"ע בהלכות תשעה באב (סימן תקנ סעיף א). ובביאור הלכה (ד"ה הכל חייבים) כתב, שקטנה מי"ב שנים ויום אחד, וקטן מי"ג שנים ויום אחד, חייבים להתענות ולא קודם לכן.

ויש לדון בקטן שהגדיל ביום ראשון בתענית י"ז בתמוז שנדחת, האם כיון שביום התענית הוא כבר בן י"ג שנים ויום אחד, חייב להתענות או שכיון שביום התענית האמיתי שהוא בשבת עדיין לא היה בן י"ג ויום אחד אינו חייב להתענות?

בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' תכו) כתב, שאינו מתענה, כיון שהתענית ביום ראשון היא תשלומין לתענית שהיתה צריכה להיות בשבת, ומאחר שאינו חייב בעיקר התענית אינו חייב בתשלומיה. וכן כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' סג) לגבי קטן שהגדיל בעשרה באב שחל ביום ראשון, שמעיקר הדין הוא פטור מלהתענות, אך הוסיף שמ"מ כיון שהיה חייב להתענות עוד קודם שהגדיל מחמת דין חינוך [כן דעתו, אכן מסתיימת דברי המשנ"ב (כאן ס"ק ה) משמע שאין דין חינוך בתעניות], אין לפוטרו. מאידך, בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ה סי' קל) כתב שלענין תשעה באב כיון שיש סוברים שעיקר התענית הוא בעשרה באב, ודאי שקטן שהגדיל באותו יום חייב לצום. וגם לגבי צום שבעה עשר בתמוז, דעתו שיש להסתפק שהצום ביום ראשון אינו תשלומין, אלא שבשנים שהצום היה אמור לחול בשבת, עיקר תקנת הצום היתה ליום זה, ולכן מי שהגדיל באותו יום חייב לצום. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' עב אות ב וח"ו סי' ע) לגבי תשעה באב, שתקנת התענית בשנה כזו היא ביום ראשון, ולכן מי שהגדיל ביום זה חייב להתענות. ודעת הגר"ש אלישיב (הלכות חג בחג הלכות ומנהגי בין המצרים פ"ח הע' 9) שאפילו אם נאמר שהצום ביום ראשון הוא תשלומין ליום הקודם, מ"מ כיון שכל הציבור מתענים ביום ראשון והוא כבר גדול ביום זה, אסור לו לפרוש מן הציבור בתעניתם, אלא אם כן הוא כחוש וחלוש, שאז בצירוף דעת הפוסקים [המובאים לעיל] שמקילים שאינו חייב לצום, ובצירוף זה שצום נדחה הוא קל יותר, יש להקל לו. וראה עוד בספר הלכות חג בחג (שם).

איזה הלכה נאמרה בענין התענית, לגבי ילד שיודע ללמוד גמרא עם תוספות?

כמה דינים נאמרו בהלכות תעניות ודיני אבלות החורבן בקשר להבנתם של ילדים באבלות על ירושלים, המשנה ברורה (סימן תקנ ס"ק ה) מביא את ההלכה שקטנים שיש להם דעת להתאבל, אף שאין מחוייבים לחנכם ואפילו לא בתענית שעות, אבל ראוי לחנכם שלא יאכלו רק כדי קיום הגוף, כדי שיתאבלו עם הציבור. כמו כן הובאה הלכה דומה לענין שתיית

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו לו:
bdirshu@neto.net.il

לאיש העתיד להיוודע ברבות הימים כאחד מגאוני הדורות שקמו לעם ישראל.

הזמן חלף והדרשה הגיעה אל סיומה. בעוד למדני העיר משתאים מהיקף דבריו ומעוצם גאונותו של ה"מלמד" האלמוני שהזדמן לעירם, חלף רבי שלמה ליד כיסאו של המרא דאתרא, רבי אפרים זלמן מרגליות, והבחין בפניו החתומות במורת רוח.

"האם דברי לא נשאו חן בעיני המרא דאתרא?!" שאל רבי שלמה בחשש.

"הדרשה עצמה אמנם היתה ראויה", נענה רבי אפרים זלמן, "אך מתוך חשבון פלפול הדברים שערך מר בפרשת 'שלח', הלא היא פרשת המרגלים, עולה כי לא היו שנים עשר מרגלים אלא עשרים וארבעה - דבר הנוגד את פשטות דברי התורה ומאמרי חז"ל!" "האם יש בבית המדרש תלמוד ירושלמי על מסכת סוטה?" שאל רבי שלמה.

באותם הימים הספרים היו נדירים ויקרים, וידן של קהילות רבות לא השיגה די מומן בכדי רכישת ש"ס בבלי בלבד, על אחת כמה וכמה שלא היה ביכולתן לרכוש תלמוד ירושלמי, ועקב כך נאלץ רבי אפרים זלמן להשיב בשלילה.

"האם יש בבית המדרש מסכת סוטה מן התלמוד הבבלי?" הוסיף רבי שלמה לשאול.

המסכת המבוקשת הובאה על אתר ורבי שלמה פנה אל רבי אפרים זלמן: "יעיין נא מר בדף ל"ד ע"א ויראה בעיניו את דברי התוספות בד"ה טורטני, שהביאו בשם הירושלמי שלדעת רבי עקיבא אכן היו עשרים וארבעה מרגלים!"

הבה נעצור לרגע ממרוצת המעשה ונתבונן קמעא בדברים. כיצד היה נוהג מנהיג גדוש נגיעות, שנוכח לראות כיצד גאון עולם שהגיע לעירו, מצליח להפליא בדרשתו את כל יושבי העיר ועוד מזכירו דבר מפורש שנשמט מזיכרונו. הרי אדם שלא ניחן במידות ראויות, לא היה בוחל בכל האמתלות שבעולם כדי להיפטר במהירות האפשרית מצילו המאיים של האיש, שעלול בבוא העת ליטול ממנו את משרתו והנהגתו.

אולם, בעל ה'בית אפרים' רק שמע את דבריו הנכוחים של רבי שלמה ומיד הכריז, כי איש אשר כזה אינו ראוי להתמנות למלמד תינוקות, אלא למגיד מישרים בעיר ברוד!

לבד מהלקח המאלף שיש ללמוד מעוונותו המרובה של רבי אפרים זלמן מרגליות, שהעניק לרבי שלמה קלוגר על אתר משרה כבודה בעירו, ניתן להפיק ממעשה זה שני לקחים נוספים.

הבה נתאר לעצמנו רב ואב"ד באחת הערים בארץ ישראל, הנוטש את משרתו והולך לתור אחר מקום אחר שבו יוכל להרביץ תורה. הרי גם בדמיון הנועז ביותר לא נוכל לצייר רב עיר ואם בישראל הפושט את אצטלתו והופך באחת למלמד תינוקות.

אולם רבי שלמה קלוגר ידע והבין, כי המשימה העיקרית בחייו הינה הרבצת תורה, ומאחר שנאלץ להתפטר ממשרת הרבנות שבעיירה זאליפוט, נעתר לשמש כמלמד דרדקי ובלבד שיזכה לשמש כחוליה

שכרו של הרופא הבכיר בעל השם העולמי היה עצום, וכל יום בו שהה בארץ היה כרוך בעלויות של הון עתק ששולם מכספי ציבור. מכיוון שכך התלבט הרב זילבר בעניין עד שלבסוף פנה לשאול את פי מרן הגרא"ל שטיינמן האם ראוי הדבר.

הגרא"ל שמע את השאלה והשיב לאלתר: "למען מי יצר הקב"ה כסף בעולם? הרי רק למענו של מי שלומד תורה לשמה!"

ואכן, הרופא נותר עוד ימים אחדים בארץ, ומידי יום ביומו בדק כמה פעמים את גופו הטהור של מרן, שלאחר מספר ימים שב לביתו וחזר לשקוד על תלמודו בהתמדה עצומה!

רעיא מהימנא

סח חתן רבנו, רבי יצחק זילברשטיין: כפי הידוע, מורי חמי, מרן הגרי"ש אלישיב, לא נהג להרבות בסיפור מעשיות. ועל כן, כאשר פתח בסיפור מעשה, היה בכך אות לשומעים, כי יש להאזין לפרטי הדברים בקשב רב ולמצות את מירב הלקח העולה מהם.

באחת ההזדמנויות סיפר מורי חמי מעשה מופלא ומאלף אודות רבי שלמה קלוגר. וכך היו פני הדברים: לאחר שרבי שלמה קלוגר עזב מטעמים שונים את כהונת הרבנות שבעיירה זאליפוט, הוא תר אחר מקום בו יוכל להרביץ תורה לעדרים.

רגליו נשאווהו אל העיר ברוד, בה כיהן כרב ואב"ד בעל ה'בית אפרים', הלא הוא רבי אפרים מרגליות. מאחר שמשרת הרבנות בברוד היתה מאוישת, נמנה וגמר רבי שלמה בליבו לקבל על עצמו כל משרה אחרת, שבאמצעותה יתאפשר לו להרבות תורה בישראל.

לאחר חקירה ודרישה נודע לרבי שלמה, כי כל המשרות התורניות שבעיר ברוד מאוישות, מלבד כהונה אחת והיא משרת מלמד דרדקי בתלמוד תורה שבפאתי העיר. רבי שלמה, ששאיפתו היתה להנחיל תורה לדורות הבאים, מחל על כבודו ונעתר ליטול את התפקיד על שכמו.

יישב גאון כביר שכמותו וירביץ תורה לילדים הרכים, ובלבד שלא תשתכח תורה מישראל!

אולם בכך לא תם המעשה! בעיר ברוד נתקנה תקנה, שעל פיה כל יהודי המבקש להתמנות למלמד דרדקי, מחויב קודם מינויו לשאת דרשה בפני בני העיר בבית המדרש הגדול. והיה אם מצאה הדרשה חן בעיני קהל שומעיו, זכה האיש במשרה, ואם לאו, נאלץ להותיר את הכהונה לרעהו הטוב ממנו.

כמנהג המקום, תבעו בני הקהילה מרבי שלמה קלוגר לשאת מדברותיו לפניהם בטרם יתמנה למלמד. בליט ברירה נעתר רבי שלמה לתנאי, אך קודם מעשה הציב תנאי משלו ודרש שבעל ה'בית אפרים' יהיה נוכח בעת הדרשה.

השעה היעודה הגיעה, בני העיר ברוד ובראשם רבם רבי אפרים זלמן מרגליות נהרו בהמוניהם לבית המדרש, מצפים לשמוע את דבריו של המלמד הבלתי מוכר, שהתנה את דרשתו בהשתתפותו של רב העיר. עת הדרשה הגיעה, רבי שלמה פסע מעדנות לעבר הבימה, נשק לפרוכת והחל לגולל את דבריו בטוב טעם ודעת, כראוי

הרי לנו דמותו של מנהיג, כפי שהשתקפה גם בדמותו של מרן הגרי"ש, שראה בהנהגה משימה ושליחות שהוטלה לפתחו מן שמיא בעבור כלל ישראל, ומלבד זאת הסתגר בד' אמות של תורה ולא נטר טיבותיה לנפשיה מעולם!
[מתוך 'עמודו של עולם']

בשלשלת מסירת התורה לדורות הבאים.
עוד יש ללמוד ממעשה זה עד כמה גדולה היתה ענוותנותו של רבי שלמה קלוגר, שהיה מוכן לשאת בפני כל בני העיר ברוד דרשה, שמטרתה היא לבחון האם הוא בעל כישורים מספיקים בכדי לשמש כמלמד דרדקי. כמה 'מנהיגים' היו מסוגלים לנהוג בהנהגה שכזו?!

מוקיר רבנן

בשבת (דף כג, א) אמרו 'מאן דרחים רבנן יהיו לו בנין רבנן ומאן דמוקיר רבנן יהיו לו חתנין רבנן'.
ומה הוא ההבדל בין מי דרחים רבנן לבין מי דמייקר רבנן, שהראשון זוכה שיהיו לו בנים רבנן והשני רק חתניו רבנן?

אכן, מי שהוא רחים רבנן, ע"י שמארח אותם בביתו, מקרבים, מסביר להם פנים יפות, מדבר איתם בדברי תורה, מלווה אותם ומשמח אותם בתמיכה חשובה והגונה, ובכלל עניים באים בתוך ביתו, וביתו הוא בית ועד לחכמים, והבנים ובני ביתו רואים את כל זה, רואים מה שנעשה בבית אביהם ואמם, שהיא עוזרת לאביו לעשות צדקה וחסד, והם שקולין יחד בעצה ודעה אחת בצדקה וחסד, הרי זה משפיע על הבנים, נספג בדמם ובלבם, הם רואים את אהבת האב והאם לתורה וצדקה, וזהו נכס שנשאר חרות בקרבם לנצח ולא נשכח לעולם, שמהם לומדים ומתרגלים למדות כאלו, וחשיבות התורה ולומדיה מתגדלת ומתייקרת בעיניהם, ומתוף זה הבנים מתקנאים לאלו הרבנים ואנשי המעלה השוהים בבית האב, רואים את גדלותם ואצילות נפשם ועל ידי זה חודרת ללבם אהבה לתורה ועדוד ללומדיה, עד שהם שואפים ומתאמצים גם הם להיות בני תורה, נוסעים למקומות שבהם יש יותר תורה ואפשרות לגדול לרבנים, ומפני זה הם באמת מתגדלים, נעשים בני תורה, הם בעצמם נעשים רבנן.

מי שרק מייקר רבנן, שיש לו רק הערכה והערצה לרבנן, כלומר שההערצה היא רק בלב, שהדבר מתבטא רק מחוץ לביתו, הוא אמנם מלא וגדוש הערכה ואהדה לרבנן אבל הבנים אינם זוכים לראות זאת במעשיו בפועל, אלא רק במקרה שהאב נפגש אתם בהזדמנויות שונות מחוץ לגבולי ותחום הבית, אם זה בבית הכנסת או בנסיונות שונות, ואין לבנים אז הזדמנות לראות במעשי אביהם כיצד באה לידי ביטוי התשוקה שלו לרבנים, במצב כזה אין מה שיחרת בלבם ובחומם, אין להם ממה להתרשם, חסר להם ציור

ודוגמה שיעוררו בהם איזו תשוקה להיות כמו רבנים ואנשי מעלה או אנשי שם, ולכן שכרו של איש כזה הוא שחתניו יהיו רבנן, בזכות שהוא מייקר ומכבד רבנן, ובשמים לא נאבד כל דבר טוב ומשלמים למי שמייקר ומעריץ רבנן, אבל הוא מקבל רק חתנין רבנן וזה לא בזכותו, כי אם בזכות עצמם, שהם זכו ונתגדלו לרבנן.

מחדיר אהבת תורה לילדי

בעיר רוסיא היה איש עשיר והיה מחזיק ישיבות על חשבונו, והיו לו שני חתנים גדולי עולם. לימים ירד מנכסיו, ואמר, מכל היהלומים שבבית לא נשאר לי אלא ב' יהלומים אלו.

איך זכה לחתנים גדולים כאלו, סיפר רבי אלחנן ווסרמן, שביום מן הימים הלך לאסוף כספים לטובת הישיבה, והיה רוצה ליכנס גם בבית הגביר הנ"ל, אך מנעליו התלכלכו בבוץ, שהיה בתקופת החורף, כמה שניסה להסיר הבוץ, נשאר עוד בוץ, וכדי לא ללכלך את ביתו של הגביר, שהיו שם שטיחים מפוארים... ניגש לפתח הצדדי ששם היה המטבח, ובנותיו פתחו לו הדלת, ורצו במהרה לספר לאביהם, שרבי אלחנן נמצא כאן...

רץ הגביר לקבל פני רבי אלחנן, ושאל אותו למה לא נכנס מהכניסה הראשית, אמר לו מנעלי מלוכלכים.. ואיני רוצה ללכלך השטיחים. אמר הגביר מה... השטיחים בבית מפריעים לכניסה לגדולי תורה... אמר לרבי אלחנן ... אם כן עם הנעליים תעלה על השטיח... שיראו בנותי שלא שווה שטיחים... אם הם מפריעים לגדולי תורה... הרי בזה שלא הלכת על השטיחים הרסת לי חינוך הבית, שהיית מחדיר שכבוד התורה עדיף על הכל, ואתה מחנכם שלשטיחים צריך לתת כבוד יותר...

החדיר בבית שכל הכסף והעושר אינו שווה כלום ביחס לגדולי תורה, ולכן זכה לחתנים גדולי תורה אמיתיים...
[מתוך הספר מידות והנהגות טובות]

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

מנהל המסעדה מפתיע אותם באומרו ש'כבר שלמו עליכם ואינכם צריכים לשלם לי...' מה מתברר? - שהפרופסור הוא כל כך התפעל מהתנהגותם של בני המשפחה, ובמיוחד של הבעל ואשתו, והוציא מכיסו פנקס צ'קים וכתב 400 שקלים על חשבון חובם...

אלה 'מלכים ושרים' אמיתיים. לאחר מכן התברר שהפרופסור הוא היה גוי... והתעוררה שאלה האם היה מותר להשתמש בצ'ק שנתן, שהרי הוא נתן את הכסף בתורת צדקה, כי הבין שמדובר ביהודים נזקקים, ואסור לקחת צדקה מגוי.

אמרת לבני המשפחה שאכן אסור להם ליהנות, והם ביקשו מהפקיד במסעדה את הצ'ק שהשאיר הפרופסור, וקרעוהו ושילמו מכיסם. לאחר מכן שיגרו מכתב תודה לאיש, ואמרו לו שהם מעריכים את מה שעשה, אבל לתורת ישראל יש חכמה וכללים משלה... (מתוך הספר 'מצוות בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

אמרה הוד והדר, על כל מה שכרוך בכך. לפתע ניגש לשולחנם אדם שעשה רושם כנכבד ואינטליגנט מיוחד במינו, ושאל האם אפשר לשבת לידם. בני הזוג השיבו בחיוב, ואז החל האיש לדבר בשבחם, ואמר שהוא מכהן כפרופסור בבית חולים 'סורוקה' בבאר שבע, והוסיף ואמר 'הנני חייב לציין בפניכם שעקבתי מן הצד אחר צורת דיבורכם הנעימה, וסוג הדברים עליהם אתם מדברים, ויכולני להעיד שאי אפשר לראות לא מצד עצם הדברים, וגם לא אוכל שלא לציין שכאשר אני יושב עם חבריי, הם עסוקים כל העת במכשירים הניידים שלהם, ולוחצים כל הזמן על כפתורים כאלו ואחרים, ואי אפשר לדבר איתם במנוחת הדעת, ואילו אצלכם, לא קיימת התופעה הזו, ולכן מנוחת הדעת שורה על פניכם'. האיש האריך לדבר בשבחם, ומשסיים את דבריו נפרד מהם בנימוס והלך לו. בני המשפחה קמו מהסעודה, ופנו לשלם על מה שאכלו. אבל

סיפור הגוואים והבולים

שני ילדים "עשירים" היו לו לר' בן ציון שאספו גוואים (גרעיני משמש), שיחקו בתחרויות שונות מאתגרות, גם רכשו בהם ניירות או מדבקות וכדומה, כדרכם של ילדים בימים ההם ובזמן הזה. הם ניהלו תעשייה רבה ותעסוקה מלאה סביב הגוואים. "היה לנו אוצר, ולא אתבייש לומר כי במסחר הגוואים התגלה אצלי חוש מסחרי, גם צצו הנצנוצים הראשונים של תאוות הממון. ביזנעס. כסף", סיפר הבן.

חלפו שנתיים. השניים כבר גדלו, והחשק לסחור בגוואים חלף הלך, לא התאים להם, שהרי ילדים גדולים לא משחקים בגוואים. שני הילדים ישבו עם עצמם בכובד ראש והחליטו להעביר את אוצר הגוואים כולו (אוצר שנערם משנה לשנה), לאחים הקטנים. אבא שמע על כך. וקרא להם אל שולחנו: "מדוע אתם רוצים להעביר את הגוואים?" "כיוון שאין לנו עוד מה לעשות בהם".

אבא תמה: "ממש לא מובן. בשנה שעברה עשיתם מהם עסק אדיר, קניתם, סחרתם, היו גם ויכוחים, התמודדויות, תחרויות ומאבקים, שמרתם עליהם מכל משמר, ובכל דרך אפשרית ניסיתם להשיג גוואים נוספים. מה קרה פתאום?!" "זהו. כבר מצחיק לנו להתעסק בהם, אלו שטויות".

שוב שאל אבא: "מדוע אלו שטויות, הרי בשנה שעברה זה היה כל כך חשוב לכם, מה קרה עכשיו?!" "כן. בשנה שעברה היינו קטנים, השנה גדלנו, וכעת אנחנו מבינים אחרת".

"אתם בטוחים במה שאתם אומרים?" - התעניין אבא. "כן, אנחנו בטוחים, מבחינתנו, היינו זורקים את הגוואים, רק חבל שהקטנים שעדיין בכיתה ג' וד' לא ייהנו מהאוצר".

יענקל'ה ומוישל'ה, לא הבינו מה אבא רוצה מהם בלי להרפות: "אתם בטוחים שרצונכם להעבירם, אולי מחר תתחרטו על מה שנתתם?" "כן, אנו בטוחים, וכי נשוב להיות ילדים קטנים?! לא נתחרט. הגוואים אינם שווים פרוטה".

אבא ניסה לתמוה בפעם החמישית: אבל איך באמת זה יכול להיות? הרי רק בשנה שעברה הם היו כל כך חשובים, כמה ריצות, מאמצים, ועסקי עסקים, לפתע הכל נעלם?!

"כיוון שגדלנו, הכל נגמר!". שתיקה שררה בחדר, ורק קולו של אבא נשמע: "עכשיו תשמעו, הקשיבו היטב: בחיים יש דבר כמו גוואים, קוראים לו: כסף. אנשים קונים, עושים בו עסקים, רצים אחריו. הכסף חשוב לאנשים מאוד, וכל החיים סובבים סביב הכסף. יום אחד מגלים שהכסף אינו שווה. ומה שהתרוצצו אחרי הממון - היה מעשה שטויות, כמו שקורה כעת עם הגוואים שלכם. הרגע הזה מגיע לכל אדם".

אבא שתק שנייה קצרה, והוסיף: "והחכמה היא לדעת את זה מראש. לא כמו לגבי הגוואים שאפשר לדעת זאת גם אחרי שמשחקים בהם, בכסף, החכמה היא להכיר בכך מראש. היום".

הילדים עזבו את שולחנו של אבא ר' בן ציון, הגביהו את אוסף הגוואים, והעבירו אותו לאחור, למי שעדיין לא יודע... את 'מוסר ההשכל' לקחו לעצמם, והכניסוהו באוצר הפרטי שלהם.

[מתוך 'ספר ללא שם']

פעם בעת אשר אנכי צריך למחות על דבר כבוד שמו יתברך, הנני נמלך בדעתי זמן זמנים טובא קודם לכך אם לא אגרום ח"ו עי"ז איזה הפסד לאחד מישראל, אמנם איש הלזה, לא כן עשה, רק פחו כמים ועשה דבר בלא שום אחריות, ובפחזותו גרם להפסד ממון ישראל... והנה כזה היתה קנאותו בכל מחאותיו, באותה שעה שהיה חם לבו בקרבו ורוח קנאה לבשה את עמוסו לקנא קנאת ה', עם כל זה לא שכח אף לרגע אחת מאותם האנשים היחידים אשר יסבלו על ידו היזקי ממון, ודאג עבורם שלא יהיה המחאה גרמא בניזקין.

וכן ראו אצל כל גדולי ישראל האמיתיים, שכשמצד אחד מחו על מה שראו צורך למחות, אזי מצד שני ראו אצלם נפלאות בנוגע למידת אהבת ישראל, כי כל קנאותם לדבר ה' נבעה אך ורק מצד אהבת ישראל ואהבת ה', ולא מנגיעה אישית. (מתוך נועם שיח- מכון אפריון לשלמה)

פנחס נכתב השכר שקיבל פנחס על זה, ולמה לא נאמר הכל ביחד? ואמר, דזה בא ללמדנו, כי בעת שאדם עושה איזה מעשה קנאות, צריך שיהיה על זה התבוננות מרובה לראות מה היתה כוונתו בזה, אם היה מתכוין במעשיו לשם שמים או לא, וזהו הרמז כאן, דאחרי שכבר עבר שבוע - דהיינו סדרה אחת - ורואים שקינא לשם שמים, וכל כוונתו היתה להרבות כבוד שמים, אז אפשר לקבל את השכר...

ומסופר על מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע, עובדא אחת המפיק אור על מידת אהבת ישראל שבו בד בבד עם מידת קנאותו וחרדתו לדבר ה', ומעשה שהיה כך היה.

פעם אחת עשה איש אחד דבר בלתי רצוי באיצטלא של "קנאות", ונגרם על ידי זה הפסד לממון ישראל, וכאשר נודע הדבר למרן הגה"ק מסאטמאר, העיר על זה בהתמרמרות, וכך אמר: הלא בכל

כשמוותרים - תמיד מרוויחים!

ועוד מעשה בענין מעלת הוויתור והתועלת הכרוכה בו למוותר: באחד מבתי הכנסיות שבבני ברק, נשא יהודי יקר ותלמיד חכם בתפקיד שליח הציבור בימים הנוראים במשך שנים רבות. דא עקא, שבשלב מסוים - הותקנו מזגנים בבית הכנסת, ובעקבות כך - טענו המתפללים כי קולו אינו חזק דיו, בכדי שיוכל להישמע חרף הרעש שמקיימים המזגנים, ועל כן הם מבקשים להחליפו באחר.

שליח הציבור מצדו - סירב כמובן, וטען כי אין זה ראוי ואין זה הוגן להעבירו מתפקידו רק בכדי לאפשר את פעולתם של המזגנים... ניתן לכבותם בשעת חזרת הש"ץ, או לחילופין להשקיע מעט יותר במזגנים שקטים יותר, וכך ישמע קולו היטב כמימים ימימה.

מאחר ושני הצדדים התבצרו בעמדתם, כאשר הן הציבור והן שליח הציבור לא מוכנים לוותר, הוחלט להעלות את השאלה על שולחנו של רבינו, לבקש את הכרעתו, אשר תהיה מקובלת על דעת הכל בלי עוררין.

ואכן, השאלה הוצגה, אולם רבינו סירב להכריע. "אינני יודע לפסוק בכגון דא, אולם דבר אחד יכול אני לומר בבירור ובלי ספק: מוויתור - רק מרוויחים!"

כאשר שמע שליח הציבור את דבריו של רבינו - מיהר להכריז על נכונותו לוותר ולפנות את מקומו לחזן אחר שיוכל לגבור בקולו על רעש מנועי המזגנים, וראה זה פלא: באותה שנה נולד בן לבנו של אותו שליח ציבור, לאחר שנים רבות בהן המתינו בני הזוג לפרי בטן! גם בתו של החזן, אשר סבלה ממום מסוים שעיכב את שידוכיה - באה בברית האירוסין באותה שנה, כאשר ניכר בחוש ממש כי זכות הוויתור עמדה לכל משפחתו להיושע בכל מילי דימיטב!

ללמדנו עד כמה גדול כוחו של הוויתור!

(אורחות החיים')

יתר על כן. רבינו היה מדגיש, כי הוויתור מעניק לבעליו תחושת סיפוק רבה כל כך - עד שעולה היא בערכה על תחושת הסיפוק שיכול להעניק לו הניצחון... כך, בהזדמנות, כאשר נודע לו על מחלוקת שהתגלעה בין שני אנשים חשובים - הגיב והתבטא: "חבל שאינם יודעים את מתיקות הוויתור!"... כי אכן, לדידו, הוויתור לא כרוך היה ב'הקרבה' - אלא להיפך: היה בו כדי להעניק את האושר הרב ביותר... ואכן, בהזדמנויות רבות שמעו מפי רבינו את המשפט הבא: "עבר עלי הרבה בחיים, אולם דבר זה אני יודע בבירור: אף אחד אינו סובל כתוצאה מוויתור! מ'ניצחון' - אף פעם לא מרוויחים... תמיד טוב יותר שהשני ניצח - ולא אני!"

וכמובן, רבינו לא היה רק נאה דורש... הוא היה בראש ובראשונה 'נאה מקיים' - וכפי שיכולים אנו ללמוד מהמעשה הבא, אותו סיפר רבי חזקיהו מיישקובסקי, וכך סיפר:

"כאשר שכבה הרבנית בבית החולים, התקיימה תורנות בין הבחורים אשר התנדבו לשהות לצד מיטתה, בכדי להקל מעט מהעול הכבד שרבץ על כתפיו של רבינו. באותם ימים - סיפרה הרבנית לאחד הבחורים את המעשה הבא:

"בזמן שהיא ורבינו דיברו ביניהם לקראת גישואיהם, אודות האופן בו יבנו את ביתם המשותף - סיכם עמה רבינו כי בכל נושא שיעלה לדיון ביניהם יוותר האחד מהם, על פי הסדר: פעם אחת יוותר הוא - ולאחר מכן תוותר היא, וחוזר חלילה.

אכן הוסיפה הרבנית ואמרה: "למעשה, מעולם לא ויתרתי אני... עוד בטרם הספקתי לחשוב לוותר - היה רבינו מוותר ומסככים לדעתי!"... נורא נוראות! במשך עשרות שנים של חיים משותפים, חרף כל הקשיים, המשברים והטלטלות שעברה המשפחה - מעולם לא הזדמן לרבנית לוותר! תמיד היה רבינו בצד המוותר, וזאת עוד בטרם הספיק הצד השני לעשות זאת!

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ כיצד מודדים את התחום בעיר שצורתה כקשת?
- ◆ מהיכן מתחילים למדוד את אלפיים האמות של ה'תחום'?
- ◆ אדם שהסכים להפקדת חפץ בביתו - האם חייב בשמירתו?

מדידת ה'תחום' לערים בצורות שונות

• עיר עגולה - 'מרבעים' אותה, דהיינו, שקובעים ריבוע מדומה שכאלו מקיף את העיר, וצלעותיו כקוטר העיגול; ומודדים אלפיים אמה ל'תחומין' מכל צד של הריבוע המדומה.

• עיר העשויה כצורת קשת - אם אורך הקו שבין שני קצוות הקשת, המכונה 'מיתר הקשת', הוא פחות מארבעת אלפים אמה, נחשב כל חלל הקשת כאלו הוא מלא בבתיים. ולדעת הרמ"א, אם המרחק בין ראש הקימור של הקשת לבין 'מיתר הקשת' אינו עולה על אלפיים אמה - נחשב חלל הקשת כחלק מהעיר גם כשהמרחק שבין צידי הקשת הוא יותר מארבעת אלפים אמה.

• שלוש ערים הניצבות במשולש, כצורת 'סגול' - אם ניתן להגיע מהאמצעית לכל אחת מהחיצוניות ללא 'עירוב תחומין', והמרחק שבין שתי הערים החיצוניות, בניכוי רוחב העיר האמצעית, אינו עולה על מאתיים ושמונים ושתיים אמה ושני שלישי האמה; מחשיבים את העיר האמצעית כאלו היא ניצבת בשווה לערים החיצוניות; ושלוש הערים נחשבות כעיר אחת לענין 'תחומין'. ותושבי שתי הערים החיצוניות רשאים ללכת מזו לזו, גם אם המרחק שביניהן רב מאוד; וכן, 'תחומה' של העיר האמצעית אינו נמדד מקצה העיר, אלא מהקו הצפוני ביותר שבין שתי הערים החיצוניות.

מדידת התחום מקצה העיר ומבתים הסמוכים לעיר

• מדידת ה'תחום' מחוץ לעיר - לדעת השולחן ערוך, מתחילה מקצה העיר, ולדעת הרמ"א, מוסיפים לעיר מכל עבריה שבעים אמה ושני שלישי האמה, והוספה זו מכונה 'עיבורה של עיר'; ומקצה ה'עיבור' והלאה, מודדים את התחום.

• עיר שבסמוך לה ניצב בית אשר המרחק בינו ובין בתי העיר אינו עולה על שבעים אמה ושני שלישי האמה, כמידת עיבורה של עיר - הריהו נחשב לחלק מהעיר, ומודדים את תחום העיר מבית זה והלאה. וכן בעיר שצלעותיה אינן שוות, קובעים את הריבוע המדומה של התחום על פי בית זה.

• בית הניצב בסמוך לעיר, והמרחק בינו לבניה אינו עולה 'על עיבורה של עיר', הריהו מצטרף לעיר. ואין דין זה אמור אלא בבית הראוי לדירה, אך אין צורך שיודרו בו בפועל. • אין בית נחשב כראוי לדירה אלא אם יש בשטחו לפחות ארבע על ארבע אמות, שהן שש עשרה אמות רבועות; ונחלקו הפוסקים בנוגע לבית ששטחו שש עשרה אמות רבועות, אך רוחבו קטן מארבע אמות - אם נחשב כראוי לדירה.

• שתי ערים שהמרחק ביניהן אינו עולה על מאה וארבעים ואחת אמות ושליש האמה, כך שעיבוריהן נפגשים זה בזה - הרי הן נחשבות כעיר אחת לענין תחומין.

קביעת 'תחומי' הפצים על פי אנשים שונים

• ראובן הדולה מים מבאר של הפקר לצורכו של שמעון - נחלקו ראשונים אם 'תחומם' בשבת נקבע על פי תחומו של ראובן או של שמעון.

• חפץ של ראובן המופקד אצל שמעון - נחלקו הפוסקים בדין תחומו של החפץ, אימתי נקבע על פי תחומו של שמעון: יש אומרים שהדבר תלוי בקבלתו של שמעון את שמירת החפץ, ויש אומרים שהדבר תלוי בכך שראובן לא יבקש ליחד מקום מסוים ברשותו של שמעון עבור החפץ.

• 'שומר חנם' חייב בשמירת חפץ שהופקד אצלו, רק כאשר קיבל עליו לשומרו.